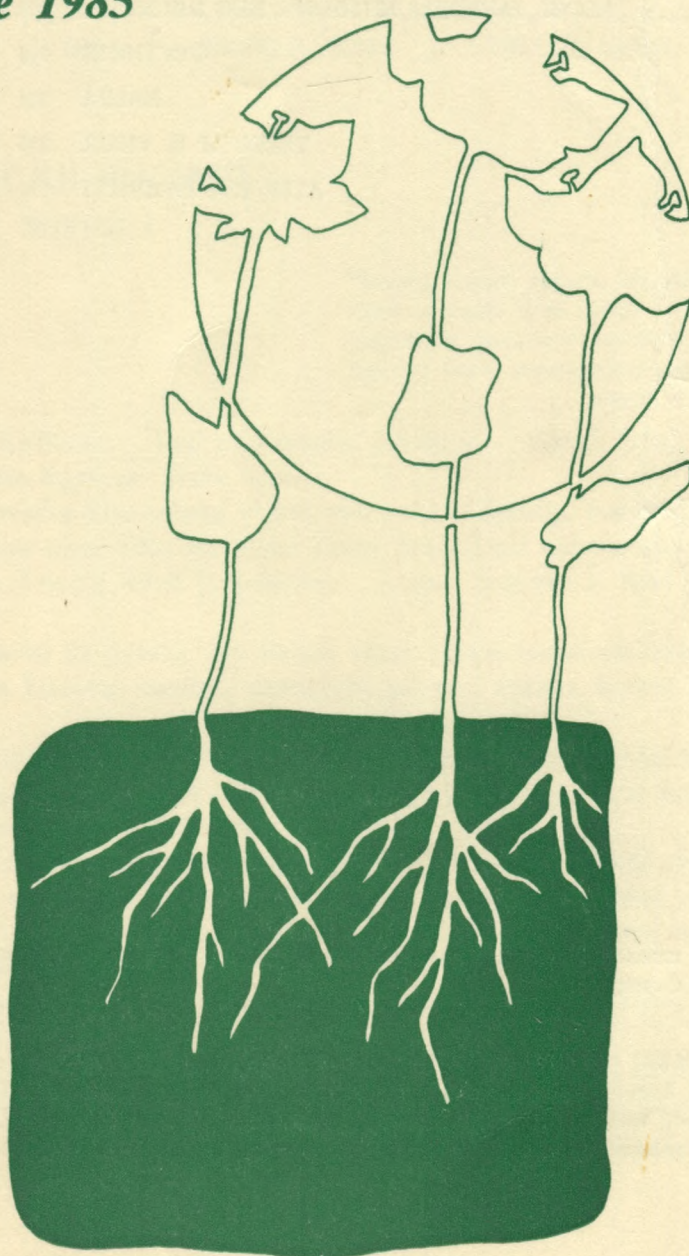

laiškas lietuviams

birželis / june 1985

BIRŽELIO VĖJUI PUČIANT	181	Vytautas K. Butvila
EILĖRAŠČIAI	184	Z. Tenisonaitė ir N. Jaukutė
VIENA ŠIRDIS IR VIENA SIELA	185	Chiara Lubich
MŪSŲ IŠEIVIJOS RELIGINIO IR TAUTINIO GYVENIMO SKERSINIS PJŪVIS	186	Ramunė Kubiliūtė
TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (IV)	192	Bruno Markaitis, S.J.
UŽGESEŠ TEBEŠVIEČIA	195	Jonas Kidykas, S.J.
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	203	Vytautas Bagdanavičius
LIETUVIŠKI PAPROČIAI. BIRŽELIS	206	Danutė Bindokienė
KODĖL JAUNIMAS NUTOLSTA NUO RELIGIJOS	208	Paulius Bindokas
TĖVYNĖJE	210	Gediminas Vakaris
KALBA	214	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	215	J. Pr.
ATSIŲSTA PAMINĖTI	216	Red.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš Karolio Garucko, S.J. gyvenimo. Viršelio piešinys — Giedrės Čepaitytės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to "Laiškai Lietuviams", 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1985 / BIRŽELIS - JUNE / VOLUME XXXVI, NO. 6

BIRŽELIO VĖJUI PUČIANT

VYTAUTAS K. BUTVILĄ

Tėvynės meilės vedami, išėjome
kovot — ilgiau tylos nebus!
Sulauksime pavasario žydėjimo,
išgirsim laisve skambančius varpus.

Valdas Audronis

Kažkur. . . Kažkada. . . Lyg toje senelių pasakoje... Seniai, labai seniai tai buvo... Viską išgyveno mano tėvai.

Meni, kai pasakų klausydami vaikai sėdi vakaro tamsoje susigūžę, ir jų kūneliai pagaugais eina. Liko tik viena akimi žybciojanti balana, kitai užsimerkus, bet kas iš vaikų išdrįs ją pakeisti... pagaus raganiai ir išveš į šaltą kraštą. ..

O gal tai buvo ne pasaka, bet baisus, ilgas, ištisus metus užtrukęs sapnas, užgulęs visą Lietuvą, miestus, miestelius, kaimus, miškus, laukus, vienišas sodybas.

Susipyko dangus ir žemė. Danguos mėlynėje saulė verkė, žemėje velniai kūrė pragarą ugnį... Geruosius aitvarus nugulė pikti raganiai ir žudė nekaltus vaikus, moteris, senelius, vyrus.

Birželio tryliktosios ankstyvą rytą pasitiko sunkvežimių užėsiai, sukeltų dulkių debesys, rusiški keiksmi, kareivių būriai su ilgais šautuvais ir durtuvais. Verksmo, klyksmo šauksmai bangavo per Lietuvos kaimus, bažnyt-kaimius, miestus, laukus. . .

Už ką? Kodėl?. . virpėjo šiltas birželio rytmečio oras ir dūsavo žemė, slėpėsi po lapais rasos lašeliai...

Tebūnie Tavo valia, kaip danguje, taip ir žemėje, — nuleidę galvas kalbėjo sodybų ir kryžkelių rūpintojėliai. Tebūnie Tavo valia, — šauksmo balsai sklido geležinkelių stotyse, gyvulinuose vagonuose, kur sugrūsti vaikai,

Algirdo Grigaičio nuotr.

seneliai, nėščios moterys, ligoniai, be mais-
to, be vandens lašelio. Gelbėkite — rūko
garvežių kaminai. . . Gelbėkite, — ritosi
girgždėdami vagonų ratai...

Išnaikinsime lietuvių tautą, — vykdė
stalininį įsakymą rusų kareiviai. Šalin liau-
dies priešai, — pritarė jų draugai sniečkai,
paleckiai, gedvilos, preikšai, lietuvišką
jausmą praradę tėvynainiai. Garbinkime
Stalino saulę, — rašė Cvirkos, korsakai, šim-
kai, eiliau tilvyčiai, venclovos, salomėjos
dėl gardesnio duonos kąsnio, žibančio auk-
so trupinėlio.

Linksminosi judošiški tautos pajacai,
rengdami Lietuvos kapinyną, slėpėsi kelių
akmenėliai, kad jie neįmintų savo kruvinų
pėdų...

*

Viešpatie, kur dingo pasaulio sąžinė,
kur dingo pasaulio valdovai, taip garsiai
skleidžiantys laisvės šūkius?

Nurašykime pražūtin Lietuvą, Latviją,
Estiją, — atsakė mums šypsodamies chur-
chiliai, roseveltai, hitleriai. Tegul būna didi
ir galinga Sovietinė Rusija, rytų tautų gro-
buonė! Jie nedrebančiom rankom pasirašė
dovanos aktą — tegul tas daugiagalvis sli-
binas būna sotus ir ramus.

Ir taip Rusijos slibino galvos didėjo,
augo, laiminant pasaulio galiūnams. Lietu-
vos, Latvijos, Estijos, Ukrainos, Gudijos
tautos nesusilaukė tikėtos ir lauktos pagal-
bos. O kad jie pasirodytų esą geraširdžiai
valdovai, mėtė iš savo puošnių rūmų lai-
sės trupinėlius, žūstančioms nuo laisvės ba-
do tautoms. Tegul jie būna nors dvasiškai
sotūs, — pasididžiavo kai kurių kraštų val-
dovai, leisdami labai kruopščiai išcenzūruo-
tas radijo programas. Juk trokštančiam už-
tenka ir vandens lašelio.

Liūdime mes su tavimi, Birželi tragiš-
kasis. Liūdesiu dalinamės tarpusavyje, guo-
džiamės ir savo liūdesį išsakome maldomis.
Liūdesyje liko ir mūsų didžiosios priesaikos
ženklai. Anot Lietuvos poeto Valdo Aud-
ronio, "Tėvynės meilės vedami, išėjome į-
supti laisvei skambančius varpus".

Ir klausime dabar Birželį, ar mes tikrai
įsupome laisvei skambančius varpus. Ar

mes neprisidedame patys, dar labiau tave,
Birželi, nustumdami į liūdesį, lyg užmiršę
priesaikos žodžius, tarp savęs mažais varpe-
liais garsindamies, tuščiomis kalbomis sau
garbės vainikus pindami? Mes pilni įvairių
įvairiausių parapijinių užsimojimų, bet "ne-
įsupame laisvei skambančio didžiojo var-
po"

Daug birželių jau praėjo su pavasari
sužaliavusiais lapais, rudenį — nukrintan-
čiais. Stalinistai minės keturiasdešimtmetį,
kai naikina pavergtas tautas. Ar rašys pa-
saulio spauda apie Pabaltijo tragediją, kaip
rašė apie kitų tautų tragedijas? Ne! Kas tas
Pabaltijys? Kas tos mažos tautelės be aukso
maišo užnugaryje?! Jie nespausdins nei
mūsų straipsnių. Gal jie spausdintų mūsų
šauksmą tik auksu nupirktuose puslapiuose.
Minėdami Birželį, gal mes turėtume nusi-
pirkti puslapius didžiojoje pasaulio spau-
doje, kad ir be kieno nors malonės galėtu-
me prabilti į pasaulio sąžinę, kad jie išgirs-
tų skambantį laisvės varpą.

*

Nesiginkluok, Amerika, — šūktelėjo
Amerikos vyskupai! Nesiginkluok, Ameri-
ka, — liūdnei skambėjo bažnyčių varpai.
Bet juk žino tie mokslo vyrai vyskupai, kad
Rusija stipresnė už Ameriką. Taip pat jie
žino, kad Amerika nėra okupavusi ilges-
niam laikui nė vieno krašto. Jie žino, kad
Rusijos slibinas ryja tautas ir griaua baž-
nyčias. Ar parašys tie vyskupai apie Birže-
lio tragediją, ar parašys apie tikinčiųjų
kančias? Mes laukiame.

Birželio vėjui pučiant tėviškės link, mes
atsakome Lietuvos poetui Valdui Audro-
niui, kad ir mes "apgaulė niekad, niekad
netikėjome, kad bodėjomės ir vergo liki-
mu. .." Kad įsuptas laisvei skambantis var-
pas praneštų, "jog neatsisakėme senolių pa-
veldėjimo, nei savo žemės, nei tėvų namų."

■ Bonoje ištremta žmogaus teisių gynėja Tatjana
Goritcheva, kalbėdama katalikų ir evangelikų eku-
meniniame susitikime, pareiškė, kad Rusijos jauni-
mas, nors anksčiau nepažinęs krikščionybės, ima
savo gyvenimo kelrodžiu pasirinkti Kristų, atsiver-
dami krikščionybėi.

Zenta Tenisonaitė

RYTAS

Saulės alsavimas nudažo
padangę liepsnomis.
Senoji naktis užmerkia akis. . .

VAKARAS

Diena sudžiūvo be mįslių.
Tamsa atbrenda per laukus.
Senas laiko vanduo
alsuoja naktį,
pamildamas mano žodžius
apie vėją už lango. . .

MANO NAKTIS

Mano naktie,
tavo akių jūroje
mano juoko aidas. . .
Kitoje dienos pusėje
gyvena vėjas ir ruduo.
Ir tylą baltesnę už sniegą. . .

PAVASARIS MIESTE

Vėlyvos pavasario saulės
ratai įkalti į asfaltą.
Pasakų pilies akmenys
didmiesčio dykumoje.
Mano širdis nebegieda,
nors žydi japoniškos vyšnios
gatvėse. . .

MALDA

Viešpatie, palaimink žemę
ir bučiuok ją tūkstantį kartų. .
Viešpatie, būk geras ir
alsuok, gyvenk, žydėk
vaiko šypsenoje. . .

VASARA

Mano sapnai paklysta
padangėje be debesų.
Saulė yra džiaugsmo šaltinis,
kada rožės žydi
per dienas. . .

KAHLIL GIBRAN

Tavo vaikai nėra tavo vaikai.
Jie yra savęs ieškančio gyvenimo
sūnūs ir dukros.

Jie gimsta iš tavęs,
bet nėra tavo,
ir nors jie yra pas tave,
jie tau nepriklauso.

Tu gali jiems duoti savo meilę,
bet ne savo mintis,
nes jie turi nuosavas mintis.

Tu gali duoti pastogę jų kūnui,
bet ne jų sielai,
nes jų siela priklauso
rytojaus namams,
i kuriuos tu neižengsi
net ir per sapnus.

Tu gali pasidaryti
panašus į juos,
bet nebandyk juos padaryti
į save panašius.

Nes gyvenimas žengia – nei atgal,
nei užkliūva už vakarykštės dienos.

Sulietuvino Z. TENISONAITĖ

Nijolė Jankutė

Žilvičio žalios šakos dega
Vandens atošvaistų liepsnom.
Ir kaip nesudega tas medis,
Apkritęs žiezirbom karštom!

Einu artyn basa kaip Mozė –
Ar tu čia, Viešpatie, esi?
Širdis mana tave parodė
Vandens ir oro spindesį. . .

VIENA ŠIRDIS IR VIENA SIELA

CHIARA LUBICH

"Visas tikinčiųjų būrys turėjo vieną širdį ir vieną sielą. Ką turėjo, nė vienas nevadino savo nuosavybe, bet jiems visa buvo bendra" (Apd 4,32).

Šv. Lukas, Apaštalų darbų autorius, šioje ištraukoje glaustai vaizduoja Jeruzalės bendruomenės gyvenimą, kaip pavyzdį visų laikų Bažnyčiai. Jis pabrėžė tos bendruomenės širdžių vienybės dvasią, kuri tikinčiuosius jungė kaip vieną šeimą, kurioje viskas priklausė visiems, ir kiekvienas dalinosi viskuo. Užtai tokios vienybės dėka labiausiai matomi vaisiai buvo dalinimasis materialinėmis gėrybėmis. Ten buvo ir tokių, kurie, pardavę savo ūkius ar namus, pinigus atiduodavo apaštalams, kad tie dalintų kiekvienam, pagal jo reikalą. Todėl jų tarpe stokojančių nebuvo. Tai buvo tikra krikščionių bendruomenė.

Ši ištrauka galėtų daryti įspūdį, kad tos bendruomenės gyvenimas klostėsi tobulai. Bet pats Lukas paminėjo kai kurias neigiamybes, kurios Jeruzalės Bažnyčioje buvo pasireiškusios. Tačiau, nepaisant tų nutikimų, kurie yra suprantami, tos Bažnyčios atmosfera buvo charakteringa jos nuolatinėmis pastangomis būti tikra krikščionių bendruomenė. Kaip tik tas pastangas Lukas ir norėjo pabrėžti. Tokie tikinčiųjų pavyzdžiai, kaip nuosavybės pardavimas ir pinigų paaukojimas bendruomenės stokojantiems, rodo revoliucinę Evangelijos jėgą, kuri gali kurti visiškai naujus socialinius santykius.

Nė vienas nebuvo verčiamas atsisakyti savo gėrybių. Lukas turėjo intenciją parodyti mums, kad Evangelija, palikdama kiekvienam laisvę, gali padėti mums nugaltėti kliūtis, kurios mus skiria ir kurios gali iškilti, kai privati nuosavybė naudojama egoistiškai.

Tokia socialinė revoliucija kyla natūraliai iš vidinio jėgos šaltinio, kuriame klesti tikėjimas ir Jėzaus meilė. Lukas mato tame pasiryžime dalintis gėrybėmis su stokojan-

čiais tikrą autentiškos krikščionių meilės bruožą.

Kokioje ekonominėje sistemoje krikščionys begyventų, jie tos meilės bus skatinami apgalėti godumą, savimeilę, baimę, susirūpinimą ir menkystę, kurios nuolat yra linkę juos pavergti materialiniams objektams.

Tie Luko ištraukos žodžiai kviečia mus pasitikrinti sąžinę plačioje vertybių skalėje: pasitikrinti politikoje, ar atliekame savo pilietines pareigas, kurios reikalauja bendram gėriui įnašo; ar esame pasiryžę dirbti socialinėje srityje, kad visuomenėje būtų daugiau teisingumo; ar aukojame mūsų Bažnyčios bendruomenei atliekamą laiką, jėgas ir materialines gėrybes, padėdami ypač tiems, kurių sunkenybės gal tik mums yra žinomos. Ankstyvoje Jeruzalės bendruomenėje niekas nelaikė turimų gėrybių vien tik sava nuosavybe. Suprantama, čia gali būti ir kai kurių sunkumų. Mes turime pažiūrėti, ar save laikome absoliučiais nuosavybės savininkais, ar Dievo vaikais, kuriems žmonės yra broliai ir seserys Kristuje ir kuris yra tikrasis gautų gėrybių šeimnininkas. Užtai gėrybių reikaluose visada turime atsiminti ir artimą.

Pirmaisiais krikščionybės amžiais meilė Jėzui žadino sąžines ir keitė pagoniškąjį pasaulį, išlaisvindama jį iš senų neteisingumo formų, pvz., vergijos, moterų laikymo žemesnėmis, skurdo, mizerijos, mažiausiųjų apleidimo ir t.t. Argi ir mūsų meilė Jėzui negalėtų būti tokia stipri, kad pajėgtų mažinti šiuolaikinio pasaulio visokį neteisingumą.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

■ JAV prezidentas Reaganas pasiuntė laišką šio krašto katalikų auklėjimo sąjungai, įvertindamas katalikų mokyklų vaidmenį Amerikoje, nes jose ugdomas charakteris, dvasinės ir moralinės vertybės, jos atstovauja tiems aukštiesiems idealams, kuriais remiasi amerikiečių tautos gyvenimas.

MŪSŲ IŠEIVIJOS RELIGINIO IR TAUTINIO GYVENIMO SKERSINIS PJŪVIS

("Laiškų lietuviams" konkurse II vietą laimėjęs rašinys)

RAMUNĖ KUBILIŪTĖ

Medicinos srityje skersinis pjūvis (angl. cross section) vartojamas tyrinėjimams. Patologai ir histologijos laboratorijų darbuotojai paruošia auglio ir pan. pavyzdžius, kad galėtų sužinoti, kokia liga užkrėtė organizmą. Specialistai pasideda tą pavyzdį po mikroskopu, kad galėtų iš arčiau į jį pažiūrėti. Panašiu būdu galima pažiūrėti į lietuvių išeivijos stovį — pažvelgus į mūsų išeivijos gyvenimo epizodus, galima pateikti porą klausimų: ar kiek pažengėme, ar net nustumome kaip aktyvi, gyva etninė grupė, kuri egzistuoja toli nuo savo tėvynės? Galima paimti lietuvių religinio ir tautinio gyvenimo nuotrupų ir sudėti į plusų ir minusų kolonas.

Bus žvelgiama į lietuvių religinį, tautinį ir ypač kultūrinį gyvenimą. Norint palaikyti tam tikrą pozityvią nuotaiką, bus daugiau kalbama apie viltį duodančias nuotrupas negu slegiančias realybes, bet ir jos bus paminėtos.

RELIGINIS GYVENIMAS

Lietuvių išeivijos gyvenimas stovi prie tam tikros kryžkelės. Prieš II Pasaulinį karą Lietuvoje gimę ir užaugę išeiviai jau augina vaikus ar anūkus, ar jau yra iškeliavę amžinybėn (išskyrus dabartinius imigrantus, kurie atvyksta kitais sumetimais). Nebuvo reikalo toms išeivijos bangoms klausiti, kokios etninės grupės jie yra, kokia jų tėvų žemė. Išeivijoje augantys jaunuoliai dažnai jaučiasi esą kryžkelėje tarp tėvų žemės ir jų pačių gimtinės.

Atvykę į naują kraštą, imigrantai buvo priversti pradėti naują gyvenimą. Tačiau lietuviybės svarbumas priklausė nuo jų pačių charakterių ir nuo gyvenvietės. Buvo tokių, kurie liko gyventi kitos etninės grupės vyraujančiame krašte, pvz., Prancūzijoje, Švedijoje, Vokietijoje, Olandijoje. Išlaikyti etninę identitetą svetimame krašte yra sunku. Šiaurės Amerikoje įsisteigę įvairių

etninių grupių centrai, tarp jų lietuvių centrai. Tenai dažnai buvo lietuvių parapijos, aptarnaujamos lietuvių dvasininkų. Lietuviams katalikams dažnai buvo jau ankstyvesniųjų ateivių įsteigtos parapijos, prie kurių buvo galima priklausyti. Kai kur pasisekė įsteigti naujas lietuvių parapijas po keliolikos išeivijos metų (kaip Toronto Anapilio parapija), pajėgta naujas bažnyčias pastatyti, kai seni pastatai paseno, ar net kai kur parduoti seną bažnyčią ir pasistatyti naują kitur.

Jei buvo katalikių vienuolių, dažnai buvo įsteigtos lietuvių parapijinės mokyklos. Vaikučiai, ypač ankstyvais imigracijos metais, buvo auklėjami katalikiškai ir lietuviškai tuo pačiu metu (lietuvių protestantų pergyvenimai tuo atveju skyrėsi, mokyklų įsteigimai reti).

Apie lietuviškas parapijas dažnai sukos senos, iš Lietuvos atvežtos bažnytinės tradicijos: procesijos ir pan. Šv. mišios buvo aukojamos lietuvių kalba (po II Vatikano), chorai giedojo giesmes lietuvių kalba, vaikučiai priėjo prie pirmos Komunijos ir Sutvirtinimo sakramento lietuvių kalba. Apie lietuvių katalikų parapijas sukosi ir kita veikla — draugijos: šv. Vardo, šv. Teresės ir pan. bei ateitininkų veikla. Kultūrinė veikla, skautai, parapijinės kavutės po šv. mišių, parapijai paremti mugės ir pokyliai taip pat dažnai vyko parapijos salėse.

Paskutiniu laiku yra teigiamų momentų, kur lietuviai pasauliečiai jungėsi į parapijų veikimą. Pvz., parapijose susidarė komitetai prižiūrėti altorių puošimą, paruošti skaitytojus šv. mišioms, rinkti aukas ir t.t. Kai kur dar yra aktyvūs chorai, kurie gieda per lietuviškas mišias. Kai kur ateitininkai glaudžiasi prie parapijų ir švenčia tradicines lietuviškas Kūčias, Velykas, Vėlines kartu su parapijos nariais. Lietuvių katalikų federacija bei parapijos aktyviai pasi-

reiškė šv. Kazimiero 500 metų mirties metinėms suruošę iškilingas pamaldas. Lietuvių katalikų federacija pradėjo spausdinti mėnesinį laikraštį apie lietuvių katalikiškus reikalus — "The Observer".

1984 m. rugpjūčio mėn. Čikagos arkivyskupas pakvietė tris lietuvius kunigus pasitarimams, kaip būtų geriau tvarkyti lietuvių sielovados reikalus toje arkivyskupijoje. Tai teigiamas reiškinys iš arkivyskupo pusės, kuris supranta, kad skirtingos etninės grupės turi skirtingus reikalavimus dvasiniuose reikaluose.

Deja, daug kur dabar lietuvių parapijose vyrauja mišrios šeimos ar kitų tautų šeimos. Parapijinėse mokyklose lietuviukai sudaro mažumą, ar jų beveik visai nebėra. Kartais lietuvių jaunimas pasirenka eiti į gyvenamo krašto bažnyčias ar įsijungti į jų veiklą. Lietuviškos mišios "nepatogiu laiku", ar "kunigas nuobodus", ar pan. Gal tiesą kalba lietuvių jaunimas — kai kurie lietuviai kunigai per pamokslus neišmoksta kalbėti per garsiakalbį, ir tik sėdintys priekyje juos girdi; kalba ne tos savaitės skirta tema, bet vis užsimena apie praeitį, Lietuvą, kurios jaunimas nepažįsta; kalba lyg kažkokiems kaimiečiams, o ne universitetą baigusiai inteligentiškai publikai. Kiek kartų vargonininkai yra mėginę išmokyti parapijiečius šiame šimtmetyje parašytų lietuviškų giesmių? Ne visose parapijose pasiseka išmokyti tas "naujas" giesmes, ir lietuvių jaunimas negali pasinaudoti lietuvių stovyklose išmoktomis giesmėmis, kurios pajvairintų šv. mišių vienodumą.

Dvasininkų amžius, trūkumas pašaukimų — tai sunkiai katalikų išsprendžiamos problemos. Tos problemos ryškios vakarų pasaulyje ir, žinoma, lietuvių tarpe. Pašaukimų stoka mažiau ryški kituose pasaulio kampuose, pvz., Azijoje. Katalikams vakarietiskame pasaulyje taip pat rūpi jaunimo mažėjantis dėmesys šv. mišioms ir pan. Tokios bendros katalikų problemos nėra charakteringos vien tik lietuviams.

Kaip lietuviai padeda skelbti Lietuvos katalikų padėtį kitataučių tarpe? Katalikų Bažnyčios kronikos komitetas išleidžia

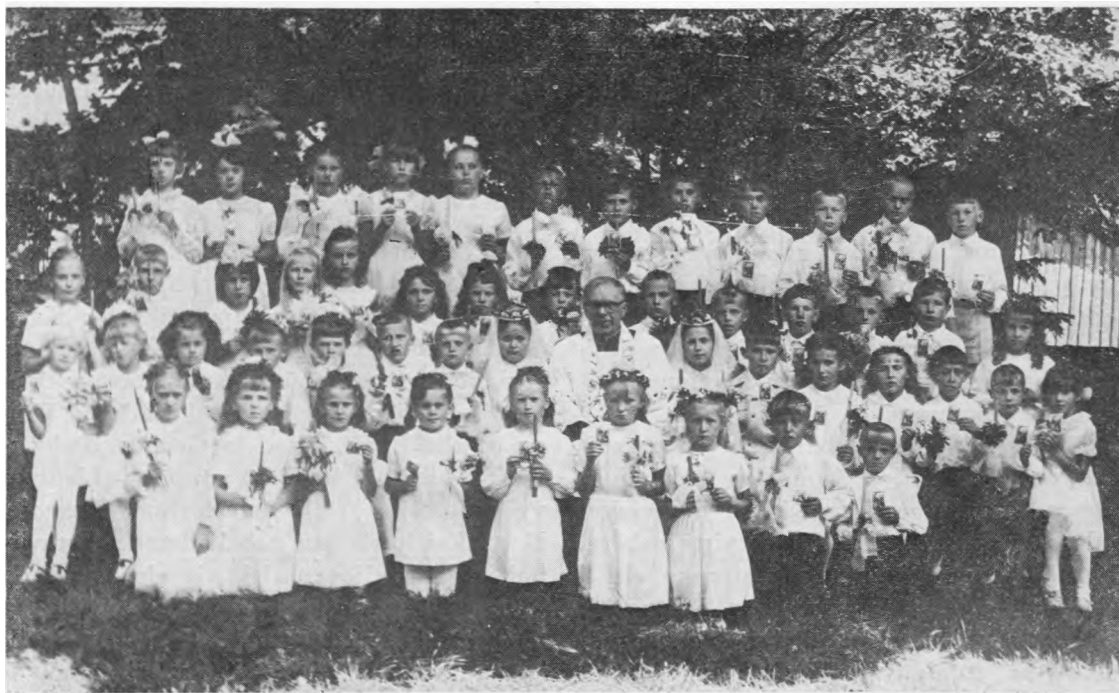
kronikas knygų forma ne tik lietuvių kalba, bet taip pat verčia į kitas kalbas. Lietuvių Katalikų Informacijos centras Niujorke informuoja lietuvius ir išeivius apie katalikų padėtį Lietuvoje. Katalikų spauda informuoja kitataučius apie Lietuvos Bažnyčios padėtį, kaip pvz. "The Catholic Register" Toronte per Katalikų kongresą 1984 m. Lietuvių katalikų federacijos laikraščio "The Observer" redakcija priklauso Katalikų spaudos draugijai (Catholic Press Association) ir tuo būdu tampa tarptautinės grupės nariu (International Catholic Union of the Press, based in Geneva, Switzerland). Lietuvių katalikų grupė — Lietuvos vyčiai turėjo 71-ąją suvažiavimą Čikagoje. Iš jų, kai kurie jau nebekalbantys lietuviškai organizacijos nariai, vis vien sujungia "lietuviškas šaknis" katalikiška dvasia.

Kaip lietuviai katalikai padeda katalikams Lietuvoje? Sunku oficialiai pasakyti, nes viešas to reikalo skelbimas gali pakenkti lietuviams Lietuvoje. Galima teigti, kad yra tam tikri informacijos tinklai — sužinom, kokie kunigai išventinti oficialiai, kurie mirę, kokie leidiniai oficialiai leidžiami, kokie slapta išspausdinti. Katalikų Bažnyčios Kronika slaptais būdais patenka į Vakarų. Išeivijos lietuviai dvasininkai, patekę ekskursijon į Lietuvą, tikriausiai stengiasi aplankyti kunigus ar vienuoles, jiems parodyti bent moralinę paramą.

Galima teigti, kad išeivijos lietuvių katalikiškumas labai mišrus. Yra lietuvių katalikų, kurie labai uolūs katalikai savose, bet nelietuviškose parapijose. Yra lietuvių katalikų, kurie savo šeimose įveda lietuviškų bei katalikiškų papročių — Kūčių vakarienę, Velykų pusryčius. Taip pat kai kurios šeimos kartu dalyvauja tik lietuviškose pamaldose. Vienaip ar kitaip bendrinti lietuvių katalikų stovį yra keblus ir problematiškas dalykas.

TRADICIJOS, KULTŪRA, TAUTINIS GYVENIMAS

Danutė Bindokienė savo straipsnyje "Ar tai tikrai lietuviškos tradicijos?" (*Laiškai lietuviams* 1984 m. rugsėjo mėn.) teigia ". . . tradicijų palaikymo ir puoselėjimo

Pirmoji šv. Komunija T. K. Garucko parapijoje, Ceikiniuose.

vardu... vieni jų tiesiai spjauna toms tradicijoms į veidą (kaip baliai su šokiais Gavėnioje), kiti nieko bendro su tomis tradicijomis neturi. Pagalvokime, kokį lietuviškumo veidą parodome savo jaunimui? Vadinkime daiktus tikraisiais jų vardais — nesidangstykite kilniu tradicijų vardu, jeigu tos tradicijos įžeidžia krikščionio ir lietuvių jausmus ne tik išėivijoje, bet ir tolimoje tėvynėje". Verta pasvarstyti, kokias tradicijas esame pasisavinę, atvykę į šį kraštą, net negalvodami, apie lietuviškų ar katalikiškų vertybių pažeidimą.

Kiekviena lietuvių kolonija turi lyg savo asmenišką identitetą. Galima matyti, kad mažesnėse kolonijose vyrauja, pvz., ateitininkai ar skautai, priklausant nuo toje kolonijoje įsikūrusiųjų. Daug kas priklauso taip pat nuo lietuvių gyventojų pomėgių, darbštumo ir talentų. Labai įdomu pažvelgti į vieno miesto lietuvių gyventojus, sudariusius dramos sambūrį, viename mieste įsisteigęs vyrų choras, kitur mišrus ir pan. Viename mieste paprasta lietuvių tautinių šokių grupė, kuri šoka Lietuvoje sukurtus

šokius (prieš II Pasaulinį karą), kitur vadovai inscenizuoja naujus jų pačių sukurtus lietuviškus šokius.

Vieno miesto šokių grupė ar choras vyksta į kitą miestą pasirodyti programoje. Tuo būdu ji sutraukia to miesto lietuvių į kultūrinį pobūvį. Pianino ar baletu mokytųjų studentų pasirodymai — ne vien lietuvių kūriniai — taip pat gali sudaryti tai kolonijai progą pamatyti ar išgirsti atvykusius menininkus.

"Ateities" akademinio savaitgalio metu 1984 m. antropologė prof. dr. Liucija Baškauskaitė skaitė paskaitą "Lietuviško autentiškumo ieškojimas". Ji kėlė klausimus: ar tai, kas lietuviška, turi būti tai, kas seniausia? Ar lietuviškai gali kurti tik lietuviai, ar olandai, dainuojantys lietuviškas dainas, yra lietuvių kultūros dalis?

Mes gandrų lizdų Šiaurės Amerikoje neturime tokių, kaip Lietuvoje buvo. Daugumas negyvename ūkiuose, neganome karvių, nedrožiame lietuviškų kryžių, kuriuos pastatytume savo kiemuose. Kai kurie dar mokame margučius marginti ar šiaudinukus

daryti. Tačiau ar yra atsiradusios naujos kultūros veiklos bangos? Žinoma, kad taip. Ar ta veikla yra autentiškai lietuviška, yra kitas klausimas, bet ta veikla neabejotinai yra mūsų išeivių aktualybė. Kaip mes primame lietuvių asmenų nelietuvius vyrus ir žmonas? Ar jie įtraukiami į lietuvių tautinį gyvenimą? Ar priklausyti lietuvių tautiniam būriui reikia mokėti lietuviškai kalbėti? Tai kiti klausimai, kurie iškyla.

Svetimtaučių tarpe lietuvių restoranai, kepyklos aprašomi vietinėje spaudoje bent Čikagoje. Niujorke prieš kiek metų Jono Jurašo režisuotas vaidinimas "The Suicide" susilaukė kritikų pagyrimo. Toronto šokių grupė "Gintaras" laimėjo pirmą vietą tautinių šokių varžybose meno festivalyje D. Britanijoje. Vasario 16-osios metu ar Kalėdų progomis išdėstomos lietuviškos parodėlės, sušokami lietuviški tautiniai šokiai svetimtaučių tarpe. Pasaulio lietuvių jaunimo kongresų metu lietuvių jaunimas iš įvairių kraštų aplanko savo kraštų ambasadas, jiems išryškindami Lietuvos situaciją. Lietuvių vedamos taupymo bendrovės, meno galerijos ir pan. yra svetimšalių aplankomos ir kai kada patarnauja lietuvių reikalams.

Anksčiau buvo užsiminta apie mišrias šeimas. Reikia paminėti, kad labai įvairiai reaguojama į tų šeimų vaikus. Žiūrint, kiek lietuvis tėvas spaudžia, tas vaikas gali susidomėti ar visai nenorėti pripažinti savo lietuviško kraujo. Lietuvių jaunimas taip pat kai kur yra bendravęs su kitų imigrantų vaikais. Čikagoje keletą metų vyko jaunų lenkų, latvių, ukrainiečių ir lietuvių susibūrimai, simpoziumai ir pan. Ilinojaus universitete lietuviai ir latviai yra kartu išnuomavę "Pabaltiečių namą", kur studentai dalinasi ne tik nuoma ir maisto gaminiu, bet ir pabaltiečių politine bei kita veikla. Daug kas mano, kad nors tie imigrantų vaikų bendravimai vyksta jau ne tėvų kalbomis, jos vis dėlto turi savo naudos.

KULTŪRINIS GYVENIMAS — Darbai ir profesijos

Kai kada tautiniai motyvai veda žmones pasirinkti darbą ir profesiją, kuriose gali

dirbti tautinį darbą. Jie tuo būdu platina lietuvių vardą. Galima teigti, kad tokie yra ypač tie asmenys, kurie visą laiką dirba lietuvišką darbą: lietuviškų laikraščių redaktoriai ir spaustuvės darbininkai, lietuviški dvasininkai lietuviškose parapijose. Kiti įkūrė savo įstaigas panašiai, kaip buvo aukščiau paminėta. Niujorke yra įsisteigę lietuvių *video* juostų gamintojai ir platinotojai. Bostone įsikūrė lietuviškų darbelių ir suvenyrų pardavimo įstaiga.

Yra žmonių, kurie dirba lietuvišką darbą savo laisvalaikiu — vakarais ir savaitgaliais — tai radijo valandėlių vadai, žurnalų redaktoriai. Kai kuriems už tai atlyginama, kai kuriems ne. Gal reikėtų pasimokyti iš žydų organizacijų ar iš kitų tautų organizacijų, kurie visiems tokiems asmenims atsilygina. Lietuvių tautinių šokių mokytojai, jaunimo organizatoriai, sporto klubų vadovai taip pat nėra atlyginti už darbą (visais atvejais).

Kai kurie žmonės pasirinko profesijas, kuriose įveda lietuvių vardą ar reikalus, kur gali: šiaurės amerikiečių katalikų laikraščių darbuotojai, slavistinių skyrių darbuotojai, etninių skyrių darbuotojai bibliotekose, lingvistikos profesorai, radijo darbuotojai ir kiti akademinio, spaudos ir pan. darbuotojai.

Ar tie, kurie savo profesiniais reikalais apkeliauja Šiaurės Ameriką ir pasaulį, palaiko savo etninius ryšius? Studijuojantis jaunimas per vasarą dažnai priartėja prie lietuviško tautinio gyvenimo. Profesiniai žmonės gauna mažiau atostogų, darbo metu yra užsiėmę kitais reikalais. Tačiau tenka girdėti, kad prekybos žmogus, keliaujantis, pvz., į Japoniją, sužinos iš anksto, ar ten gyvena lietuvių, kuriuos aplanko. Kita vertus, profesiniai žmonės yra taip apsupti savo profesine literatūra, kad vargu ar randa laiko paskaityti lietuviškos periodikos ar net knygų.

KULTŪRINIS GYVENIMAS — Senos ir naujos organizacijos, stovyklos, simpoziumai

Lietuvos laikais įsikūrė vienos organizacijos, V. Vokietijoje subrendo kitos. Šiau-

rės Amerikoje po I ir po II Pasaulinių karų įsikūrė kai kurios grupės ir sąjungos, kurios Lietuvoje atitikmenų neturėjo.

Jonas Kriščiūnas *Drauge* rašė straipsnį "Organizuokime lietuvišką akademinį jaunimą". Jis siūlo, kad profesijų tinklą jungtų du svarbūs faktoriai: aukštasis mokslas ir kilmė. Jis teigia: "Jei ideologinės jaunimo organizacijos gali sujungti tik ribotą skaičių lietuviško jaunimo, ir tik tai ar kitai ideologijai priklausančius, tai akademikų lietuvių organizacija sujungtų visus lietuvius akademikus, net jaunesnius ir vyresnius". Kiti kalba, kad reikėtų įsteigti lietuvių viengungių klubą, kuriame lietuviai galėtų vienas kitą sutikti vedybų tikslams. Šalia šių dar neįvykdytų planų yra, žinoma, daug kitų galimybių.

Lietuviai gal izoliuoja lietuvius, kurie aukštų mokslų nesiekę, kaip pvz.: "Studentai ateitininkai", "Gajos korporacija", "Skaundai akademikai" ir pan. Kitos iš Lietuvos laikų korporacijos nebepriima naujų Lietuvoje nestudijavusių narių. Lietuvos policininkų ar paštininkų sąjungos taip pat neturi reikalo įtraukti naujų narių. Buvę Vilniaus krašto ar Joniškio gyventojai neras jaunojoje kartoje naujų narių.

Alma Jakimavičiūtė *Drauge* taip rašė apie Santaros-Šviesos suvažiavimą: "Iš daugelio lietuvių išeivijoje renginių bene vieni įspūdingiausių, atgaivinančių dvasią ir įkvepiančių lietuviškai įvykių — Santaros-Šviesos metiniai suvažiavimai". Kokios bebuvo Santaros-Šviesos įsteigimo priežastys, tuose suvažiavimuose kartais jaučia intelekto "pasimankštinimą" ne vien santariečiai. Jie jaučia, kad "Santaros-Šviesos" suvažiavimuose galėję kalbėtis grynai lietuviškai apie meną, literatūrą, muziką. "Ateities" akademiniai savaitgaliai Čikagoje yra gan neseniai pradėti susibūrimai, kurie taip pat žmogui duoda progos pabendrauti su kitais lietuviais aukštesniame lygyje, negu, pvz., kokiame nors baliuje. Lituanistikos kursuose Ohio valstijoje kas vasarą studentai gali uždirbti universitetuose įskaitomų valandų. Europos studijų savaitgaliai taip pat pasižymi "rimtesnėmis" paskaitomis. Lietuvių

mokslo ir kūrybos simpoziumai sutraukia lietuvių mokslininkų iš viso pasaulio, tačiau jie neįvyksta kasmet.

Seimyninės stovyklos organizuojamos jaunų lietuvių šeimų. Apie jas tenka girdėti ir skaityti, pvz., Ontario valstijoje ruošiamos šeimos stovyklos; 1984 m. Qvebeko kalnuose susirinko jaunos lietuviškos šeimos į žiemos stovyklą, kur kadaise prsidėjo pirmieji Montrealio studentų slidinėjimo kursai; Čikagos šiauriniuose priemiesčiuose yra duodama proga jauniems lietuviukams kartu pabūti, kai jų mamos ir tėvai suruošia vasaros metu kasdieninius darželius savo vaikams; Klyvlende lietuviškos motinos suvežą mažą būrelį priešmokyklinio amžiaus prieauglio į privačius namus, su jais užsiima: padainuoja lietuviškų dainelių ir pan. Kai kur yra ruošiamos stovyklos lietuviškai nekalbantiems lietuvių kilmės jaunuoliams, kad jie išmoktų apie savo senelių kraštą. JAV rytuose 1984 m. vasarą vyko gimnazijos ir universiteto (17-20 metų) amžiaus jaunimui stovykla, kurioje jie filmavo vaikams lietuviškų pasakų inscenizavimus, rašė vietinei spaudai apie Lietuvą in pan. Visi čia suminėti renginiai jungia įvairių pažiūrų žmones. Jie suorganizavo naujų pobūvių pagal vietos sąlygas ir naujus dabartinių dienų poreikius. Vienoje lituanistinėje mokykloje Čikagoje įvesti kompiuterių mokslai lietuvių kalba. Tai įrodo techninę pažangą. Lietuviai stengiasi pasisavinti, kas gero, iš aplinkos ir pritaiko tą techniką lietuviškiems reikalams: žiniaraščių spausdinimui, prenumeratorių pavardėms kartotekose ir pan.

Lietuvių išeiviai paskutiniuoju laiku iš JAV, Pietų Amerikos, Australijos ir kitur siunčia savo gimnazijos amžiaus vaikus į Vasario Šešiolykto gimnaziją V. Vokietijoje. Lietuvių visuomenėje negalima rasti vienos nuomonės, ar tai padeda tų lietuviukų lietuviškumą išugdyti, ar ne. Daugiau ginčų yra kilę taip pat kultūrinio apsieitimo su Lietuva klausimu. Ar gimnazistai ir studentai, nuvažiavę į Lietuvą, padaro sau naudos? Ar jie padaro gerą įspūdį ten gyvenantiems apie lietuvius išeivius, ar jie

pasirodo kaip "kapitalistai", išlepinti vakarietišrame pasaulyje? Nėra vieno atsakymo.

Gan aštrus Ben Grigonio straipsnis pasirodė 1984 m. rugsėjo mėnesio *Bridges*. Straipsnyje užsiminta apie gražiai pasisėkusią VII Lietuvių tautinių šokių šventę Klyvlende. Paskui Grigonis pradėjo savo pošventinę analizę. Rašė, kad viešbučių šeiminkai skundėsi jaunų lietuviukų "bachūrišku elgesiu". Grigonis teigė, kad suaugusieji turėjo labiau prižiūrėti savo jaunimo grupes. Grigonio teigimu, šio jaunimo emocinis sudėjimas turėjo daug ką bendro su "laukinišku" jaunimo elgesiu (baldų sulaužymu, girtuokliavimu ir pan.). Pagal jį, gera dalis jaunimo tėvų prarado namus ir karjerą, kai sovietai užėmė Lietuvą. Jis teigia, kad jaunimas savo jaunais brendimo metais užaugo labiau įtemptas, negu eilinis JAV jaunuolis. Jis rašo, kad imigrantų vaikais dažnai turi emocinių problemų. Jaunuoliai neva stengiasi pritapti, pasipriešinti ar priprasti prie gyvenimo JAV-se, kad jų tėvai nori iš jų padaryti "clones", lyg savo dvynius, ne individus, bet tęsinius savo pertrauktiems gyvenimams. Grigonis rašo, kad šis jaunimas yra nuskriaustas, kad jam reikia supratimo bei pagalbos.

Gal Grigonis perdėjo jaunimo elgesio platumą. Dalyvavusieji girdėjo, kad jaunimo toks elgesys įvyko tik viename viešbutyje, tik vieną šventės savaitgalio vakarą. Kaip bebūtų, viešbučiuose kiti apsistojusieji turėjo teisės ramiai išsimiegoti be triukšmo. Lietuvių jaunimo elgesys tokiais atvejais negali būti laikomas "kultūringu". Lietuvių kultūros šventė turėjo bent vieną nesmagų prisiminimą šventės dalyviams ir susidarė nemalonūs vaizdas apie lietuvius to viešbučio vyriausybei ir to miesto policijai. Tokie įvykiai reti, bet turi būti taisomi, kad lietuvių vardas toliau nenukentėtų.

Kaip apie Grigonio teigimus apie įtampą imigrantų vaikuose? Tai verta pasvarstyti. Šiomis dienomis JAV-se amerikiečiai rūpinasi gimnazistų savižudybės problema. Kartais tėvų per dideli pareikalavimai paveikia vaikus. Lietuvių vaikai turės patys

pasirinkti, kur jie lankys universitetus, ar jie norės bendrauti su kitais lietuviais, ar jie norės būti aktyvūs lietuvių veikloje. Tėvų spaudimas kartais gali padaryti daugiau žalos negu gėrio.

Yra atvejų, kai svetimtaučiai susidomi lietuvių dainomis: olandų grupė "Daina" yra toks pavyzdys. Yra atvejų, kai nelietuviai susidomi lietuvių kalba: lingvistai ir lietuvių vyrai ar žmonos, kurie nori pramokti lietuviškai kalbėti. Tai gražūs įrodymai, kad lietuvių kultūra susidomi svetimtaučiai dėl įvairių priežasčių.

ATEITIS

Kas gali numatyti ateities generacijų kasdieninį tautinį ir religinį gyvenimą? Religinį gyvenimą tikriausiai lems Vakarų aplinka. Kas darosi katalikų pasaulyje, paveiks lietuvius katalikus. Ateities tautinę gyvenimo pabaigą lems turbūt daugelio kitų etninių grupių likimas išėivijoje — pranykimas, nebent atsirastų naujų ateivių bangų. Kai žmonės taip išsisklaidę, kad retai susitinka kitus, su kuriais lietuviškai veiktų, kai retkarčiais lietuviškam laikraščiu ar knygai randa laiko, kai nepajėgia susirašinėti lietuviškai su giminėmis Lietuvoje, ką kalbėti apie lietuviškus papročius jų kasdieniniame gyvenime? Aplamai, gyvenimas nestovės vietoj.

Tačiau kai tenka girdėti, kad jaunuolis giriasi savo lietuvių kilme, kai tenka girdėti, kad jaunuolis savo rašybos kursui pasirenka rašyti apie religinį persekiojimą Lietuvoje, tai tenka turėti šiokių tokių vilčių. Kai lietuviai tėvai duoda savo vaikams lietuviškus vardus, kuriais jie didžiuojasi, kai savo profesiniame gyvenime žmonės randa vietos kelti lietuvių reikalus ir informuoti savo bendradarbius, tai vis dėlto po tiek išėivijos metų turime kuo pasigirti savo tautiniame gyvenime ir tarp svetimtaučių. Lietuvos vardas ir mūsų ta geografinė vietelė liks ateityje nepamiršta ir mummyse, ir plačiame pasaulyje.

■ Panamos arkivyskupas Marcos McGrath, atvykęs į Miami, pareiškė, kad Nikaragvos sandanistai eina Kubos marksizmo pėdomis.

TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (IV)

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Nors Mykolaitis-Putinas savo romane, vardu "Altorių šešėlyje", vaizduoja kunigą, kuris nėra kunigiškas nei seminarijoje, nei už jos, ir kuriam kunigystė nėra augimą duodanti jėga, bet dvasios veržlumą stabdanti našta, vis dėlto autorius į ekskunigo Liudo Vasario lūpas deda kunigiška sąžine nudažytus žodžius. Kai Stripaitis sako: "Liudai, juk aš neinu išpažinties. Aš manau, kad neini nei tu". — "Na, ir nėra čia ko džiaugtis", — susierzino Vasaris. Vasarį pagavo toks pasibaurėjimas savim ir Stripaičiu, kad norėjo jį išvaryti pro duris, o pats eiti, kur akys neša.

Labai reti žmonės yra visiškai sugedę ir tokiais nori pasilikti, nes jie nekenčia gėrio. Kiti, nors paslydę ir suklupę, pergyvena nuostabaus šviesumo momentų, kur pasirodo tikroji asmens dvasia, ryžtai ir polėkiai. Žmogaus gyvenimo negalima vertinti statiškai, nes pati gyvenimo sąvoka reiškia dinamizmą. Todėl neteisinga parodyti ar kreipti dėmesį tik į vieną gyvenimo pusę. Diena negali atstoti nakties. Ne vienas dieną klysta, naktį grįžta. Šviesoje nusideda, tamsoje gailisi, arba atvirkščiai.

Blogų kunigų statistikas veda pats Dievas. Bet ar ne dėl to jie taip krinta į akį, kad jų skaičius mažas? Kunigystės idealo skaidrus aukštis ir pavyzdinga daugumos kunigų laikysena yra tas žėrinčias šviesus fonas, kuris negailestingai iškelia ir pabrėžia blogo kunigo atvejį. Jei puikiai disciplinuotame chore pasigirsta neteisinga nata ar net vieno choristo detonavimas, jis klausytojo ausį pažeidžia aštresniu kontrastu, negu didesni netikslumai ir stambios klaidos jaunų berniukų chore, kuriems trūksta ir klausos, ir muzikalumo. Kuo didesnė šviesa, tuo ryškesni kontrastai. Kuo aukštesnis idealas, tuo labiau krinta į akį tas asmuo, kuris ne pagal idealą gyvena. Ligonis labiausiai išsiskiria sveikųjų tarpe, ir juodas rūbas — baltai apsirengusių žmonių tarpe.

Blogų kunigų statistikas veda pats Dievas. Bet ar ne per greitai ir ne per dažnai mes mėtome blogo kunigo anatemą tiems kunigams, kurie visu savo gyvenimu nėra to nusipelnę? Juk ne paslaptis, kad ilga katalikų eilė yra nustoję praktikuoti savąją religiją dėl vieno nelemto nesusipratimo su kunigu. Taip pat ne paslaptis, kad tas vienas nelemtas nesusipratimas nemažam katalikų skaičiui rodėsi užtenkama priežastimi pasmerkti kunigą ir apspręsti jį blogu. Kartais tiesiog neįtikėtina, kad net tie, kurie labai dažnai eina mišių ir sakramentų, kunigą pasmerkia dėl kokio nors dalyko, kuris tokio pasmerkimo neužsipelno.

Daugiausia mes kunigo nepažįstame. Mes bandome jį išprausti į tam tikrus rėmus ir pykstame, ir jį kaltiname, kai jis į tuos rėmus netelpa. Mes dažnai ir be pagrindo priskiriame jam savo pačių ydas ir reikalaujame iš jo tų dorybių, kurios mums labiausiai imponuoja, nors dorybių hierarchijoje jos gali būti antraeilės ir jokių būdu ne pagrindinės.

Mes kunigo nesuprantame. Tiesa, kad jis turi tokią pat žmogaus prigimtį, kaip ir visi kiti žmonijos nariai, bet jis — net to ir nejausdamas — atstovauja antgamtiniam pasauliui ir dalina Dievo dovanas žmonėms, naudodamasis ne šios žemės jėga ir už žmogų aukštesniu autoritetu. Kunigą skiria nuo žmonių tam tikra demarkacijos linija, kurią galima peržengti, bet su kuria reikia skaitytis. Todėl sąmoningas šios linijos peržengimas gimdo nesusipratimus, nusivylimus ir palieka klaidingą išpūdį. Kiekvienas žmogus yra sociali būtybė, reikalinga draugo ir bičiulio. Tai tinka ir kunigui, bet kunigas negali padaryti nelaimingesnio žingsnio, kaip suklusdamas draugų pasirinkime. Mes visi pergyvename savotišką sielos sukrėtimą, kai, atvėrę savo širdį supratimo stokojančiam žmogui, pasijuntame nesuprasti, nenorimi ir gal net pasmerkti. Kunigo atveju toks atsitikimas

siekia daug toliau, žeidžia daug giliau ir palieka randus, kurie nuolat jam primena, kad jis turi keliauti vienas ir savo širdies paslaptis patikėti tik Viešpačiui.

Ne retai mes iš kunigo per daug reikalaujame, užmiršdami, kad jo pašaukimas remiasi nuolatine auka. Tiesa, kad tėvai sudeda dideles aukas, augindami, auklėdami ir rengdami savo vaikus ateičiai. Visi žinome, kad gydytojo kilnus pašaukimas negalimas be kasdienio pasiaukojimo. Bet — kalbant bendrais bruožais ir nesileidžiant į išimtis — turime pripažinti, kad pasauliečio gyvenimas yra žymiai natūralesnis, kad jame daug mažiau vienišumo, kad jis lengviau pasislepia masėje. Kunigo gyvenimas nėra natūralus. Net ir visa širdimi atsida- vęs savo pašaukimui, jis pergyvena klaikaus vienišumo valandas. Jis tikrai yra vienišas šios žemės keleivis. Net pažįstamųjų tarpe jis nepažįstamas. Net masėje į jį nukreipti perdėto dėmesio prožektoriai. Net draugų tarpe jis turi liūdnai nusišypsoti ir pasilikti be draugo. Jis niekada negali nusiimti savo šarvų ir turi nuolat jausti didėjančią kasdienės aukos svorį. Todėl nenuostabu, kad kartais stipriai įtemptos stygos trūksta. Išsprūsta žodis, gestas, kurių nebegalima atšaukti, kurie uždaro duris, nutraukia ryšius, atveria prarajas.

Kadangi mes kunigo nepažįstame ir nesuprantame, tai nėra ko stebėtis, kad palyginti dažnai klaidingai interpretuojame jo elgesį, nuomonę, ypač jo intencijas. Mes esame įpratę spręsti pagal save, nors ne retai turime progos įsitikinti, kad toks sprendimo mastas nėra neklaidingas. Vis dėlto per daug dažnai šį mastą taikome kunigui ir per daug dažnai kunigą apkaltiname dalykais, kuriuos gali sugalvoti tik piktavališ protas ir nešvari vaizduotė. Jei mes dažnai pasisakome prieš Apvaizdos sutvarkymus, kuri yra tobula, tai nereikia stebėtis, kad retkarčiais nesuprantame ir kunigo elgesio. Juk jis — tik žmogus!

Kadangi kunigo nepažįstame ir nesuprantame, tai nežinome, kas dedasi jo sieloje. J bet kurį žmogų sunku išgyventi, sunku jį suprasti. Bet tiek išgyvenimas, tiek

supratimas tampa neįmanomi, kada trūksta geros valios ir kilnios intencijos. Todėl mums kunigo siela pasilieka nežinoma, kaip mūsų mįslė, kaip tamsus tolumo vandenyno gylis. Kas supras, kas dedasi kunigo sieloje, kai nuolatinis, įkyrus ir visuotinis žmonių nuodėmingumas ir nuoga mizerija veda jį į žlugdančią apatiją ir slegiančią depresiją! Kai prie bendros nuodėmių naštos jis prideda savosios silpnybės kryžių, prieš jį atsiveria vienatvės tuštuma ir juoda sielos naktis, kurioje nėra nei mėnulio, nei žvaigždžių. Kas supras jo sielą, kai vieningas žmonių dėkingumas yra jo nuoširdaus žodžio iškreipimas! Kas atjaus jo kančią, kai prieš jį atsikreipia jo draugai ir jo giminės! Kas įkainos skausmą, kai jo maldą palydi minios juokas! Dievas jį išsirinko, ir Dievui jis apyskaitą duos. Kai jis pažvelgia į savo idealo aukštį, jam galva svaigsta, ir amžinos atsakomybės baimė sukrečia visą jo asmenį. Uždaviniai ne tik dideli, bet patį dangų siekia. Jis kunigas, bet jis ir žmogus. Ir šitame susikryžaviame grumiasi jo išganymas ir pražūtis. Visa laimė, kad Dievas mato kiekvieną ašarą, girdi žodį nepasakytą ir pasitenkina vien gera valia, kai mirtis gyvenimo laikrodį sustabdo.

*

Žmogus daug kartų sako tiesą, bet vieną kartą sumelavo, ir daugumos akyse lieka melagis. Dauguma paprastai sprendžia, remdamasi vienu įvykiu; dažniausiai tas įvykis būna tariama nedorybė arba netinkamas elgesys. Pasaulyje yra labai daug gražių dalykų, ir visuose kraštuose mes nuolat randame tylių herojų, kurie slepiasi savojo kuklumo šešėlyje. Bet milijoninio tiražo dienraščiai skaitytojams pateikia įvykius, persunktus nuodėme ir nusikaltimu. Dienraščiai žino, kas daugumai patinka, kas ją domina ir patraukia.

Gyvenimas liudija, kad žmonių dauguma — ir apie kunigą sprendama — tiek bendriniais, tiek asmeniniais atvejais paprastai remiasi vienu nelaimingu įvykiu. Kartais viena tragedija keliauja iš lūpų į lūpas, iš krašto į kraštą. Net po metų, net po šimtmečių ji atgyja. Kad jau taip šioje

žemėje yra, tai prikelkime iš kapo ne tik tragedijas, bet ir triumfus. Užuoť dėmesį kreipę į nusidėjęlius, meskime žvilgsnį į šventuosius, žvelkime į visą krikščionybės praeitį. Tolimos istorijos nišose stovi milžinų statulos išrikiuotos. Kadaise jų rankose degė žibintai, ir jie patys buvo švyturiai. Buvo ne vienam žmogui, o daugeliui. Ir tokių milžinų taip pat ne vienas, o legionas.

Apie kunigystę galima kalbėti kaip apie pašaukimą. Apie ją galima kalbėti kaip apie luomą, kuriam priklausė ir priklauso didelis kunigų skaičius. Mums atrodo tikslu sakyti, kad jų dauguma gyvena pagal savo aukšto pašaukimo reikalavimus. Todėl ir kunigystės luomas apčiuopiamoje gyvenimo tikrovėje, atsižvelgiant į tautas ir kultūrų įtakas, yra ne tik sveika ir gydanti jėga, bet yra kūrybinis elementas, formuojąs ir palaikąs aplinkos dvasią. Neveltui Viešpats sakė ir įspėjo: "Jūs esate pasaulio šviesa. Jūs esate pasaulio druska". Šviesa ir druska. Ir nors paskirais atvejais šviesa gali užgesti, o druska — nebetekti apsaugojamosios galios, pagrindinis paties luomo kamienas šviečia ir saugoja. Savaimė aišku, kad kaip skiriasi tautos, taip skiriasi ir jų kunigai. Nors paprastai kunigai atšviečia tautos ypatinguosius ir skirtinguosius bruožus, bet kiekvienoje tautoje jie yra šviesa ir druska. Vienur ta šviesa spinduliuoja skaidriau, kitur tas skaidrumas neturi užburiančio patrauklumo. Vienur ta druska yra labai veikli, kitur — ne taip, ir gal dėl to, kad aplinkoje yra daugiau puvėsių ir sugedimo. Skirtumas glūdi ne esmėje, bet pajėgumo laipsnyje.

Kada mes žvelgiame į visumos paveiklą, tada ir nereikšmingos smulkmenos turi savo prasmę. Dar daugiau: jos yra būtinos visumos atbaigimui. Bet visumos kompozicijoje mus domina pagrindinis objektas. Be jo detalės nustoja prasmingo svorio. Kada mes svarstome visumą, geriau matosi kapitaliniai kunigystės bruožai, kunigystės luomo uždaviniai, darbų apimtis ir rezultatai. Niekas nesugebės absoliutiniu teisingumu įvertinti bendro darbo, nes niekas nežino tikrojo visų darbuotojų pajėgumo. Niekam

negalima uždėti šimtaprocentinių reikalavimų, nes žmogus nėra nei mašina, nei angelas. Antra vertus, jei žmogus atlieka savo darbą ar uždavinį trisdešimt procentų mastu ir daugiau jis nei negali, nei nesugeba, tai mes jam turime pripažinti didelį nuopelną ir pasišventimą, nes jis padarė visa, ką galėjo. Vadinasi, nors vispusiškas bendro darbo įvertinimas yra neįmanomas, bet — žiūrint iš visumos taško—matosi bendro darbo kryptis, turinys ir rezultatai. Jei mes visumos žvilgsniu į istoriją žvelgsime, jei visumos mastu matuosime ir spręsimė, tai kunigystės luomas mums neatrodys kelių nevykėlių pasigailėjimo vėta vegetacija, bet dinaminė jėga, kuri — naudodamasi dieviška malone ir žmogiška organizacija — veda tautas į Dievą.

Diktatūros ir sistemos, bandydamos kiekvieną žmogų pervaryti per savo ideologinį malūną, pirmiausia nusikreipdavo prieš kunigystę. Šioje kovoje už žmogaus sielą grūmėsi visų krikščioniškųjų religijų dvasiškai, ir visos religijos didžiuojasi šios kovos didvyriais ir kankiniais. Mes jungiamės į šį garbės himną ir pagarbiai nusilenkiame ne tik kruvinam kankiniui, bet ir visų pamirštam Kristaus kariui tamsioje kalėjimo celėje. Tačiau mes manome saką su pagrindu, kad šiame apokaliptiniame mūšyje stipriausiai ir drąsiausiai laikėsi ir ištvėrė katalikiškoji kunigija. Visur pasitaiško apostatų, išgamų ir išdavikų. Niekas nežino, ar visada išorinė kapituliacija yra vidinio pasidavimo ženklas. Kas pasakys, kur baigiasi baimė ir prasideda drąsa. Mums svarbu visumos vaizdas. Jis yra imponuojantis ir įkvepiantis.

Pats faktas, kad katalikiškoji kunigija — bandymų ir persekiojimų grėsmėje — yra parodžiusi nepalaužiamo atsparumo ir ištvermės, kaip tik liudija, kad jos kūno pagrindiniam kamienui netrūksta nei aukos, nei idealizmo, nei pasišventimo. Kai laikas nuo laiko paskiras narys, kaip nelaiku nuo medžio atirūkęs vaisius, atsiskiria nuo visumos, tai dauguma žengia pašaukimo keliu, nesvyruodama ir nedvejodama, nes ji žino savo paskirtį ir savo misiją: būti

pasaulio šviesa ir pasaulio druska. Ne paslaptis, kad aplinkai greitai pritrūksta dvasinės šviesos ir sveikatos, kai kunigystės švyturiai aptemdomi ir žibintai užgesinami.

Jei prie tiesioginės kunigystės paskirties mes pridėsime jos universalumą ir jos interesu platumą, tai galime drąsiai sakyti, kad joks kitas pašaukimas nėra tiek nuveikęs ir nusipelnęs, tarnaudamas artimui, kaip šis. Bet kaip visur, taip ir čia mes svarstome visumą ir išimčių nelaikome taisyklėmis. Kaip visais krikščionybės laikais, neužmirštant nei liūdnujų idealizmo atoslūgio periodų, taip ir šiandien kunigystė yra dinaminė jėga, kuri — naudodamasi dieviška malone ir žmogiška organizacija — veda į Dievą ir žmones, ir tautas.

Ne šio straipsnio uždavinys vertinti katalikiškosios kunigijos nuopelnus visose kitose gyvenimo srityse, k.a., tautinėje, socialinėje, mokslinėje, kultūrinėje ir t.t. Bet mes negalime baigti šių eilučių, nepaminėję vyskupo Valančiaus, kuris savyje — nekalbant apie labai platų ir vispusiškai stiprų pastoracinį veikimą — sėkmingai sujungė rašytojo, didaktiko ir diplomato, švietėjo ir mokyklų statytojo, istoriko ir krašto blavintojo darbą ir ilgametes pastangas visomis šiomis kryptimis. Jo asmuo, idėjos ir nuveikti darbai vadovavo kone visam šimtmečiui. Tiek Bažnyčios, tiek tautos priešų akivaizdoje jis stovėjo išsitiesęs visu ūgiu ir, žiūrėdamas į dangų, nenusilenkė žemei. Mat jis vedė tautą į Dievą. Būdamas tikras kunigas, jis tapo simboliu ir įkvėpimu tiek tautai, tiek Bažnyčiai.

Mūsų nuomone, kada bus rašoma Lietuvos rezistencijos istorija prieš tą patį priešą, atėjusį su kitomis idėjomis, bet tuo pačiu tikslu, tada prieš mus atsistos kitos stambios vyskupų ir kunigų figūros, vadovavusios mūsų dienų kovoms prieš Bažnyčios ir tautos priešus.

Todėl vertinant kunigiją — čia ar Lietuvoje — reikia turėti prieš akis intencijų, pastangų ir nuveiktų darbų visumą ir niekada nesumaišyti dalies su bendra suma.

UŽGESĘS TEBEŠVIEČIA

JONAS KIDYKAS, S.J.

Švenčionių ligoninėje 1979 m. balandžio 6 d. vėžys nukando a.a. kunigo Karolio Garucko, S.J., gyvenimo siūlą. Neaukšto ūgio, kuklutiškas, neseniai 70 m. amžiaus sukaktį atšventęs Ceikinių klebonėlis atrodė toks paprastutis, eilinis žmogelis. O vis dėlto jis buvo visa galva iškilesnis už nežemų vyrų eiles! Tai paliudijo į jo laidotuves suplaukusi tūkstantinė minia iš įvairiausių Lietuvos rajonų, du vyskupai, šimtas su viršum kunigų ir šimtai jaunimo! Tai liudija mirties metinių proga jam pastatytas paminklas ir vėl susirinkusios žmonių minios.

Kuo Karolis Garuckas pasižymėjo? Drąsia kova su bedieviška partija ir valdžia, gindamas tikinčiųjų teises, nesibijodamas nei tremties, nei kalėjimų, nei grasinimų. Pasižymėjo karšta Dievo ir žmonių meile. Jis buvo kaip šašas ateistinės valdžios akyse. Todėl jį visaip jį kamavo, vyskopus prievartavo jį mėtyti iš vienos menkos, miškuose paskendusios parapijėlės į kitą, kiek begalima dar menkesnę. Ir nuostabu — kur tik jis nukeliaudavo, labai greitai pirmiau nugyventa, dvasiškai ir materialiai nuniokota parapijėlė atsigaudavo. Nepaisant griežto valdžios draudimo nepilnamečiams tarnauti mišioms, dalyvauti pamaldose ir procesijose, kun. Karolio bažnyčioje buvo labai daug vaikučių ir jaunimo tiek pamaldose, tiek procesijose. Pas jį atvykdavo jaunimas ir iš kitų vietovių, iš Vilniaus universiteto ir kitų institucijų.

Lankydamasis Lietuvoje ir išgirdęs didelius velionio liaupsinimus, paprasčiau artimiausius jo gyvenimo ir darbo liudytojus aprašyti jo gyvenimą ir pateikti savo prisiminimų. Pasisekė prieš kurį laiką jų gauti. Visa tai rengiama spaudai. Šiame žurnalo numeryje duodame vieną kitą atsiminimą bei jų vertinimo žiupsnelį. Dėl suprantamų priežasčių negalime minėti tikrųjų autorių pavardžių, bet jas turime rankraščiuose.

Visam pasauly aidi skaudūs mūsų žingsniai
visų šalių, visų dienų, visuos keliųos —
artyn, artyn prie mirties atverto slenksčio —
ir niekad, niekad atgalios. . .

B. Brazdžionis

Mintimi ateinu prie Tavo kapo, slapčia paglostau *jo smėlį* ir neverkiu. Tai kas, kad tą slenkstį peržengei pernelyg anksti! Yra kažkas nepavaldus kapui nei kategoriškam "niekados". Jei užgestų žvaigždė, mes dar šimtmečių šimtmečius regėtume jos šviesą. Ir Tu, lyg ta užgesusi žvaigždė, — Tavęs nėra, o Tavo žodžių šviesa ir dabar šviečia mano takams. Lygiai taip, kaip švietė tuos mūsų pažinties kelis dešimtmečius.

Prisimenu. Pirmutiniai pokario metai. Koks vienišas, bejėgis pasijunti Vilniaus griuvėsiuose, kai ateini iš nuniokotų namų, nežinai, kur ir kaip susirasti darbą, pastogę, kada vėl savo rankose pajusi mažųjų delnukus... Tiesiog nebeturėdamas kur eiti, paklausai Tavęs, kviečiančio pereiti Viešpaties kančios kelią.

Kalvarijos — ne pirmutinį kartą eini šitais takais. Ir vis tiek kiekvieną kartą jie prabyla nauja prasme. Ir pačia reikalingusia tuo momentu.

Getsemanas. Kartybės taurė. Ji virsta paguodos taure, kai ištari: "Teesie Tavo valia..."

Teesie Tavo valia...

Atrodo, išgirdai pačią didžiąją gyvenimo paslaptį, girdėtą daug kartų, tačiau tik dabar suprastą. Galėtum toliau nebeeiti, visam gyvenimui ir jo negandams pakelti pakaktų šito — Teesie. . .

Bet taip tik atrodo. Gyvenimas toks išsekinantis. Kova už duoną, už darbą, už pastogę. Ateina diena, kai pasijunti toks menkas, bejėgis, niekam nereikalingas. Kai bijai prie Viešpaties stalo eiti, kad neišgirstum: "Kaip čia atėjai?"

"Nereikia bijoti savo menkumo. Juo arčiau šviesos, juo ryškiau matomos dėmės. Juo labiau artėsi prie Dievo, juo labiau jausi savo menkumą. Tačiau jis turi žadinti pasitikėjimą Dievo gerumu. Nevertieji turi didesnę teisę į Dievo gailestingumą. . ."

Dievo pasigailėjimas priklauso silpniešiams. . .

Taip. O vis tiek pati jaunystė! Jėgų brandumas. Tiek daug neišsakytų žodžių, — norėtusi dirbti, daryti kažką didelio ir gražaus. Siūbuoti Karaliaus varpus, degti Karaliaus ugnis — kad pasaulis išgirstų, kad pamatytų, kur jo išgelbėjimas. Norėjosi daug, o negalėjai nieko. Jauteisi lyg bedarbis, kurio rankos nereikalingos niekam.

"Dievas nori bedarbių. Ir jis žino valandas, kada darbininkus šaukti. Paskutinės valandos darbininkai gauna ne tik vienodą atlyginimą su tais uoliaisiais, dirbančiais nuo pat ryto, bet jie dar laimi Viešpaties pasigailėjimą. Nes šeimininkas žino: darbo laukti ir jo ilgėtis nėra lengviau už pati darbą. Ir jis atlygina ne už darbo rezultatus, bet už gerą valią".

1948 metų gegužės pabaiga. Tavo žodžiai iš Aušros Vartų:

"Marija tremtyje Egipto žemėje. Be namų, be šventyklos. Neaišku, kaip suras pastogę Kūdikiui. Bet ji pilna pasitikėjimo ir rami. Tremtis padės jai susikaupti, svarsyti savo širdyje visa. . . Kontempliacija..."

Kas padiktavo šituos žodžius aną lemtingą dieną? Nuojauda? Žinojimas? Vis tiek. Šitų žodžių mums prireikė jau tą pačią naktį, kai užkalti vagonai pajudėjo į nežinią, tolyn nuo šeimos, tėviškės, — nuo visko, kas brangiau už gyvenimą. Šventoji Motina, Tu pirmiau už mus patyrei tremties dailį. Ir mes — Tavo kelio dalyviai...

O paskui Sibiro taigų platybėse. Kirvis, pjūklas, dalba. Ką galima pasakyti žmogui, kuris neteko visko, net vilties? O Tu ir neieškojai žodžių. Senų laikraščių banderolėje atsiuntei Tobijo giesmę:

"Aš tam išblaškiau jus
tarp svetimų tautų,
kad liudytumėte stebuklingus
mano darbus..

Dievo liudininkai. . .

Tai ką reiškia mums alkis, nuovargis, pasiilgimas, — jei esame Dievo liudininkai? . . .

Mūsų darbas turi būti kaip Dievo liudininkų. Mūsų gyvenimas turi liudyti visa

Žinantį, visa Galintį. Naujos šeimos gyvenimas, atrodė, negalėtų būti laimingas, jei jo nepalaimintų Tavo ranka. Ir mirusiam, atrodo, būtų nepakeliama sunki ištrėmimo žemė, jei nežinotum, kad Tavo "Requiem" palydės kiekvieną. Tu buvai mums tikras, nors jokiais dokumentais nepaskirtas, tarpininkas tarp žemės ir dangaus. Per tūkstančius kilometrų mus pasiekdavo Tavo žodžiai, ir jie buvo mums Duona.

*

Nežinau, ar mes buvome geri Dievo darbų liudininkai. Nežinau, ar padarėme viską taip, kaip iš mūsų laukei Tu, mūsų Dieve. Tačiau mes žinome — nevertieji turi didžiausią teisę į Tavo pasigailėjimą. . .

*

Mintimi einu prie Tavo kapo. Slapčia paglostau jo smėlį. Ir džiaugiuos — gerai, kad Tu pirmas peržengei mirties slenkstį. Mintis, kad esi anapus, padrąsins mano paskutinius žingsnius. Ir tikiu — Tu būsi liudininkas: tai bendro kelio dalyvis. Anksčiau negu šeimininkas paklaus: "Kaip patekai čia, neturėdamas..." Tu pasakysi: "Tai kelio dulkės, Viešpatie, tai nelengvo kelio dulkės..."

O. Grt.

JAUTRIOS MEILĖS KUNIGAS

Liko įvykis, neištrinamas iš atminties. Tai buvo 1966 m. lapkričio mėnuo. Liūdniausias metų laikas, o čia dar vyras liginėje, antra operacija, vaikas vos pusės metų, ūkis nesutvarkytas, žmonių apkalbos — niekur ramybės nei paguodos.

Kas suramins sunkią valandą? Kaimynus, kur anksčiau gyvenau, išgirsti sakant: "Gerai jai, gerai! Rinkosi vyrą, rinkosi, ir va, už ko ištekojo — seno invalido. Dabar pažins..."

Stovėjau rajoninio miestelio autobusų stotyje, vengdama susitikti pažįstamą. Tarp nepažįstamų jaučiausi ramesnė. Tik staiga pamačiau savo parapijos kleboną kun. K. Garucką. Nosisukau, galvodama, kad jis manęs nepastebėjęs. Nenorėjau susitikti, nes man atrodė, kad, nelaimei supant žmogų, visi į tave žiūri, kaip į baisenybę. Bet, deja, jis mane pamatė, prisiskverbė pro

Kun. Karolis Garuckas, S.J., Ceikinių klebonas.

žmones ir ėjo tiesiai į mane. Tada man jau buvo nepatogu sprukti į šalį, ir stovėjau vietoje. Jisai priėjo, pasveikino ir pirmas klausimas buvo: "Kaip vyras?" Jo akys žvelgė į mane su tokia užuojauta, kad akis pripildė ašaros, bet jas slėpdama atsakiau:

— Ačiū, Tėveli, už klausimą. Kol kas po operacijos jaučiasi pusiausvyroje, kartais geriau, kartais blogiau.

Jis tėvišku užjaučiančiu žvilgsniu į mane žiūrėjo, kad man net nesmagu pasidare, atrodė, kad permato mano skausmą ir širdies ašaras. Jis užuojautos žodžiais prabilo:

Kristaus Kūno procesija K. Garucko parapijoje, Ceikiniuose.

"Sakykite, jam reikia pagerinti maistą. Gal neturite? Aš padėsiu. Duosiu pinigų".

Man taip pasidarė širdyje džiugu. Niekas kitas manęs nepaklausė, net nė artimi giminės, "ar turit už ką nusipirkti maisto" (jam buvo prirašytas dietinis maistas). O iš tikrųjų buvo sunku — pati nedirbu, vyras jau antri metai serga, vaikas mažas. Bet aš tik nuoširdžiai padėkojau už rūpinimąsi ir užuojautą. .. Besikalbant atėjo autobusas, įsėdome į tą patį, bet daugiau nebesikalbėjome, nes nepasitaikė vietos greta susėsti.

Važiuojant į rajoninį miestelį, taip buvo sunku, lyg akmuo ant širdies užkrautas. Nors, tiesa, su reikalu važiauvau. Užaugini jautuką ir nežinai, kur jį parduoti. Tada tik Gudokienės, rajono vykdomojo komiteto pirmininkės, raštas galiojo. O tokiu, kaip aš, buvo daug. Mes laukiame raštinėje, laukiame, ji vis neateina. Pagaliau išėjusi sekretorė pasako:

— Nelaukite pirmininkės. Jos nėra. Ji išvažiavusi.

Na, ir ką! Išsiskirstėme, nieko nepešę.

Bet mintis kankino, kur parduoti jautuką, nes labai reikia pinigų sergančiam vyrui maistą pagerinti, mažam vaikui, o ir šiaip reikalų yra, bet pinigų nėra. Nors reikalas ir nesutvarkytas, bet atgal grįžtant tas akmuo, kurs, rodos, ant krūtinės gulėjo, dabar nusirito į kiaurą žemę. Man rodos, nieko kito ir nereikėjo, tik užuojautos žodžio, ir mano širdis prisipildė džiaugsmo, atrodo viskas gerai, ir vėl aš verta gyvenimo.

Grįžusi namo, radau kaimynę, kuri man padavė 20 rublių, sakydama: "Čia nuo kunigo Garucko".

Nustebau. Juk ką tik buvau jį sutikusi, jis dar tik klausė mane, gal sunku, žadėdamas padėti, o čia jau ir padėta! Kaimynė pasipasakojo, kad vakar ji buvo nuėjus pas Tėvelį. Jis teiravęsis apie mūsų šeimyną. Tada kaimynė jam viską išpasakojusi, kaip yra, ir jis įteikęs šiuos pinigus. Aš nustebusi norėjau juos tuojau grąžinti, bet mano kaimynė subarė — nepriėmimas būtų tikras jo įžeidimas, nes jis davė, žinodamas padėti. Man tada buvo kartu ir džiugu, kad

mane supranta, bet ir nesmagu pinigų priimti.

Pamenu, kai prieš sutuoktuves mudu su būsimo vyro nuėjome užsirašyti, kaip reikalavo Bažnyčia. Tada Tėvelis atidžiai pažiūrėjo į jį ir į mane, ir matėsi, kaip jo veidas sunerimo. Jis, rodos, tiesiog nujautė, kad mano ateityje bus kažko negera.

Mano busimasis buvo už mane daug vyresnis, jau plikas viršugalvis, ne taip jau išvaizdus. Bet tai ne taip svarbu, kad tik būtų protas ir negirtuoklis. Tuokmės perpiršlybas. Jis iš gretimos parapijos, mažai apie jį nežinojau. Mano vyras vėliau pasakojo, kad kai nunešė iš savo parapijos leidimą tuoktis, Tėvelis apsikabinęs prašė, maldavo: "Tik negerk, negerk degtinės!" Matyt, jau buvo kieno nors pasakyta Tėveliui, kad jis girtuoklis.

Praslinko pusantų metų vedybinio gyvenimo. Dukrytė jau pusės metų, o vyras po dviejų skrandžio operacijų. Ūkis, darbai, vargai ir ašaros lydi mane dieną ir naktį. Pati save kaltinu, kam man reikėjo eiti už tokio vyro. Nuo ašarų ir pergyvenimų pradėjo skaudėti širdį, kad tiesiog ir dieną, ir naktį jaučiu skausmą. Ir vieną kartą, kai buvo visai bloga, ryžausi eiti pas felčerį Belovą Ceikiniuose.

Nuvažiavusi užėjau į laukiamąjį ir laukiu. Bet eilė ilga, tuoj pat neprieisiu prie daktaro, o skausmai širdį taip suspaudė, kad, rodos, tuojau bus mirtis. Ką daryti? Kaip mirti? Neatlikta išpažintis; be Švenčiausio!

Ne, eisiu bažnyčion, gal dar rasiu nebaigtas pamaldas. Bet, deja, bažnyčia buvo tuščia. Pati viena galvoju, kas daryti? Ar eiti prašyti kunigo? Bet ir nedrąsu, nes aš tik viena, gal kartais kunigas nenorės dėl manęs vienos trukdytis. Bet labai bijau mirti, neatlikusi išpažinties, nes buvau labai susipykusi su vyru, ir man būtinai reikia išpažinties. Ir aš tariau sau tylomis: "Viešpatie, aš taip Tau nusidėjau, negi aš galiu mirti, neatlikusi išpažinties, Tavęs neatsiprašiusi?! Ne!"

Ėjau pas Tėvelį prašyti, kaip bus, taip. Pirma įėjau į virtuvę. Ten radau sėdin-

Kun. K. Garuckas Švenčionių ligoninėje. Jį aplankę kunigai (iš kairės): V. Velavičius, A. Svarinskas, J. Zdebskis, N.N.

tį Tėvelį. Sumišau. Tiesiog graudu pasidaryti, ir nežinau, ką sakyti. Bet, susigriebusi žodžio, ištariau:

— Tėveli, ar mišios jau praėjo?

— Taip, jau buvo devintą valandą, — atsakė Tėvelis, — o ko norėjote? Gal norite išpažinties?

— Taip, noriu atlikti išpažintį, — atsakiau.

Jisai, supratęs mano sumišimą, kalbėjo raminančiais žodžiais:

— Gerai, gerai, aš tuoj einu į bažnyčią.

Toks smagus, toks patenkintas, rodos, jam tik džiaugsmas, kad kas ateina kviesti į bažnyčią, kad ateina išpažinties, kad artinasi prie Dievo.

Atlikau išpažintį lyg pačiam Dievui. Viską išliejau, kas manyje buvo negera. Ašaros tai plaukte plaukė, bet paskui liko taip gera, siela švari ir tokia lengva, o širdį užplūdo džiaugsmas.

Kunigas anuomet bažnyčios nerakindavo, tai aš galėjau melstis, kiek norėdama. Praeidamas pažvelgė į mane, lyg norėdamas ką sakyti, bet, pamatęs mane paskendusią maldoje, netrukė ir išėjo.

(Iš Genės Bagdonienės atsiminimų)

PASKUTINIS SUSITIKIMAS

Negailestinga laiko tėkmė skuba nunešti užmarštin pažįstamų ir labai brangių žmonių veidus, išdildyti iš atminties jų vardus. Tačiau prieš kai kuriuos žmones laikas yra bejėgis. Jų šviesus atminimas išlieka aplinkinių žmonių tarpe, stiprina jų dvasią, įkvepia drąsos bei ryžto tęsti pradėtą darbą. Panašaus likimo susilaukė ir Tėvo Karolio vardas. Taip jau buvo Aukščiausiojo lemta, kad aš susitikau su T. Karoliu šios žemės kelionėje. Todėl štai keletas prisiminimų apie dažniausiai Tėveliu vadinamą kunigą Karolį Garucką.

Pirmoji pažintis. Buvau dar tik 10 metų ir rengiausi priimti pirmąją šv. Komuniją. Tuomet, 1964 metais, mūsų bažnytėlėje apsilankė Tėvelis. Jis padėjo senajam klebonui išklausti mažųjų penitentų išpažinčių. Mums, vaikams, ir taip nedrąsu prieš pirmąją išpažintį, o čia dar ir seno klebono baisu, toks pikčiurna atrodo. Bet prie mūsų priėjo Tėvelis. Paglostė galvas, pašnekinio — ir baimės kaip nebūta. Užtat dabar visi norėjom eiti išpažinties pas Tėvelį. Jis toks geras!

Vėliau ilgus metus Tėvelį matydavau per kiekvienus atlaidus. Ir kaip nekantriai laukdavau jo pamokslų! Ir problemų aktualumu, ir minties gilumu, ir žodžio įtaikingumu, ir gilia erudicija. Jo pamokslai taip giliai sujaudindavo, kad kalboms ir gin-

čams užtekdamo peno iki sekančio sekmdienio. Tėvelio žodžiai taip sužavėdavo, uždegdavo, kad kildavo noras viską daryti taip, kaip kalbėta. Kiekvienam jo pamokslas būdavo didelė šventė, didelė dvasinė paguoda ir nauja viltis.

Tėvelis ragindavo tvirtai laikytis savo pažiūrų, turėti tvirtą poziciją gyvenime, kad nebūtume "negyva žuvimi, plaukiančia pasroviui". Kartais pabardavo jaunimą, kad jis nebūtų "kempinė", kuri viską susiurbia į save, o būtų sietu, atsijojančių grūdus nuo pelų.

Daug drąsos ir paguodos teikė jo žodžiai: "Jei Dievas su mumis, tai kas prieš mus?" Visą laiką jis akcentavo didelę Dievo meilę ir visišką pasitikėjimą jo pagalba.

Besimokant tekdamo retkarčiais aplankyti Tėvelį Ceikiniuose. Tokie vizitai jį labai džiugino. Jis ne kartą yra pasakęs: "Aš, pabendravęs su jaunais žmonėmis, atjaunėju dešimčia metų". Na, o mane Tėvelis užkrėsdavo giedria nuotaika, optimizmu, kurio jam netrūko visą gyvenimą. Jei tik pradėdavau sakyti, kad dabar esą blogi laikai, sugedę žmonių papročiai ir moralė, Tėvelis nekantraudamas pertraukdavo: "Nors naktis tamsi, bet danguje žiba žvaigždės, kurios nušviečia kelią. Taip ir tarp blogų žmonių yra nemaža gerų, duodančių gerą pavyzdį aplinkai. Jis ragindavo ieškoti gerų, gražių dalykų gyvenime ir jais remtis, kada būna sunkumo valandos.

Dažnai jis primindavo, kad nėra visiškai blogų žmonių. Net ir žemiausiai puolęs turi kažką gražaus, gero. Tik reikia tai parodyti pačiam žmogui, jį įtikinti, kad dar ne viskas prarasta. Daug ką galima pataisyti, pradedant iš naujo. Tėvelis nemėgo tuščio moralizavimo. Klaidą ar silpnybę nurodydavo taktiškai, jautriai, tačiau su nuodėme kovojo griežtai, be kompromisų.

Dažnai ir pats patirdavau sunkių valandėlių, dažnai jausdavausi mažas ir silpnas, toks vienišas ir apleistas. Bet atsimindavau Tėvelį, dažnai mane prisimenantį maldose, prašantį Aukščiausiojo palaimos, ir skausmas praeidavo, ir vėl būdavo gera,

Vysk. Sladkevičius ir vysk. Steponavičius K. Garucko laidotuvėse.

nes žinojau, kad gyvenimo vėtros praeis pro šalį, aplenks negandos — juk gyvena toks geras Tėvelis, tiek dvasinės šilumos, ir užuojautos patirta iš jo geros širdies.

Kaip nesinorėjo tikėti ta baisia žinia, kad Tėvelis susirgo nepagydoma liga! Galvojau, gal dar netiesa, gal tik gandai. O kai įsitikinau, tai pradėjau laukti stebuklo. Nes negi gali mirti Tėvelis! Bet jis ėjo silpnyn, tačiau nenusiminė, kantriai kentė skausmus su paguodos pilna šypsena.

Kovo mėnesį dar aplankiau jį namuose, ligos patale. Jis jautė, kad tai, matyt, paskutinis mūsų susitikimas šioje žemėje. Jis norėjo ką nors įduoti atminimui. Vis kartojo: "Ką čia tau davus?" Paskui padavė nuo stalo grandinėlę su kryželiu, kuri ir dabar nešiojuosi prie širdies, kaip brangiausią relikviją, pašventintą Tėvelio rankų.

Tačiau Tėvelis mažai tekalbėjo apie savo ligą. Vis pasakojo, ką dar reiktų nuveikti, jei būtų stipresnė sveikata. Lyg juokais, lyg rimtai pasakė:

— Pasimelsk, paprašyk Dievą, gal pasidarysiu rimtesnis, negu anksčiau buvau.

Besikalbant, jis priminė, kad jau greitai ateis pavasaris, su liūdesio gaidelė prasi-tarė: "Kaip būtų gerai sulaukus Velykų švenčių ir paskutinį kartą pasiklausyti vyturėlio giesmės". Bet paskui pridūrė: "Žinai, gera gyventi, bet gera ir mirti".

Iš Tėvelio nuotaikos ir kalbos susidariau vaaizdą, kad padėtis ne tokia jau bloga, ne kritiška. Pamaniau, kad jis sulauks pavasario. Bet aplinkiniai žmonės pasakė, kad, gydytojų nuomone, jam likę gyventi tik pora savaičių.

Tai ir buvo paskutinis mudviejų susitikimas. Greit Tėvelis iškeliavo į amžinybę, palikęs mums ne tik didelį skausmą ir liūdesį, bet ir gražų pavyzdį, kaip reikia su-degti Viešpaties meilėje. Juk jo gyvenimas — tai Kristaus kareivio gyvenimas. Dage-lis jaunų sielų dėkos Tau, gerasis Tėveli, kad išmokei mylėti Dievą ir Tėvynę, skirti tiesą nuo melo, visus gyvenimo įvykius ver-tinti katalikišku požiūriu.

Rimas P.

Paminklas ant K. Garucko kapo.

LAIŠKAS LIETUVOS KUNIGUI

Malonasis Tėve, Broli, Lietuvos Kunige. ..

Kaip gera, kad Tu mūsų nepalieki varge, dvejonėse, neviltyje. Kaip gera, kad tu rime kur pasiguosti savo žodžiu ir vargu. Tu liudiji Kristų.

Tu liudiji savo Viešpatį ir dabar, ir visada, ir visur. Tavo rankose vyksta stebuklas, kai šv. mišių metu ostija virsta Kristaus kūnu...

Daugelio kraštų kunigai didvyrio mirtimi paliudijo Kristų, tačiau mano tėvynėje — daugiausia. Jie man patys didžiausi didvyriai ir kankiniai, nes mano broliai.

Kardinolo Suhardo žodžiais, būti liudininku. . . reiškia gyventi taip, kad tas gyvenimas būtų neišaiškinamas, jei Dievo nebūtų.

Aš laikiu savo pateptojo brolio, tačiau ne su materialinėmis dovanomis. Gyvenu pasaulyje, visados kovodamas ir dažnai pralaimėdamas. Aš laikiu Tavęs atvykstant su dvasinėmis gėrybėmis, su palaiminimu man ir mano šeimai.

Aš pasiilgstu dvasinių turtų, kurių Tu,

tikiu, daug daugiau turi už mane... Tu, tarsi save skriausdamas, kitus turtini. Turėdamas galią, pats klaupiesi, maldaudamas atleidimo.. . Kartais Dievas, kaip jau yra pasielgęs su žydų tauta, brandina savo misijai tautą ar tautas išstisus amžius.

Kartais leisdamas daužyti ir niekinti priešams savo altorius ir šventyklas, pačias pakrikštytas tautas ir kunigus švarina. .. ir rengia naujai misijai.

Kunige, esi mirtingasis žmogus su džiūiomis dieviškojo tarpininko galiomis.

Kun. K. Garuckas

1978 m.

■ JAV katalikų vyskupai kreipėsi laiškais į visus senatorius ir atstovų rūmų narius, stengdamiesi įtikinti, kad neskirtų lėšų gamybai vadinamų MX atominių raketų, nes jų gaminimas tik stiprinsiąs rungtynes atominių ginklų didinimui bei plėtmui, o be to — bus mažinamos lėšos socialiniams pagerinimams. JAV senate iš 100 senatorių katalikų yra 19, o atstovų rūmuose iš 425 kongresmanų katalikų yra 125. Tik klausimas, ar vyskupai įžvelgia Sovietų agresijos pavojų ir ar pakankamai įvertina reikalą Sovietus nuo to atgrasinti. . .

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

(Sekant šv. Jono Evangelijos įvadui)

VYTAUTAS BAGDANAČIUS

20. GERUMAS IR TEISINGUMAS - DIEVIŠKUMO ŽENKLAI

"Mes regėjome jo šlovę – šlovę Tėvo viengimio Sūnaus, pilno malonės ir tiesos".

Kokiu būdu ir kokiomis priemonėmis pasisekė Jonui pažinti Jėzuje viengimio Tėvo Sūnaus garbę? Aplamai, Dievo garbė nelengvai pažįstama žmonijoje, juo labiau toks reiškinys kaip viengimis Dievo Sūnus. Pažinimo priemonės yra išreikštos sakinio pabaigoje, sakant, kad jis buvo pilnas malonės ir tiesos. Apie malonę ir tiesą esame daug kartų girdėję, bet ar šie du dalykai mums bent primena dieviškumą? Ar šios priemonės yra pakankamos pažinti Dievo Sūną? Ar jam pažinti nėra geresnių priemonių?

Kodėl Jonas nesako, kad jis matė Jėzuje visagalybės apraiškų ir kad tai jam padėjo pažinti Jėzuje Dievą? Juk jis matė Jėzaus stebuklus. Matė jo gydymus ir gamtos reiškinių suvaldymus. Pagaliau jis išgyveno patį galingiausią Jėzaus pasireiškimą, t.y. prisikėlimą iš mirties. Bet kodėl Jonas ne Jėzaus visagalybę iškelia, kaip dieviškumo bruožą, bet jo maloningumą ir tiesą?

Ką Jonas suprato žodžiu *malonė*? Šis žodis savo natūralia prasme reiškia asmeninį gerumą. Jėzus, stebuklingai gydydamas, tai darė iš savo gerumo. Tas gerumas Jonui darė didesnę įspūdį, nustatant Jėzaus prigimtį, negu jo galingumas darant stebuklus. Žodžiu *malonė* Jonas dar nesuprato tos visos sudėtingos prasmės, kuri buvo vėliau išvystyta teologų ir kurią mes dabar suprantame. Jis tą malonę suprato ne tik kaip gryną antgamtinį reiškinį, atskirtą nuo gamtinių apraiškų, kaip ji yra aptariama teologų raštuose. Malonė jam buvo gerumo apraiška, ir ji jam atrodė dieviškumo ženklas. Tiesa, evangelistai, plačiau aprašydami Jėzaus stebuklus, be abejo, nori paliudyti, kad čia eina reikalas apie dieviškus pasireiškimus. Tačiau tiek sinoptikų, tiek Jono

aprašytuose stebukluose nesunku pastebėti jų priežastį: Jėzaus gerumą, kuris yra dieviško, visa kuriančio gerumo ženklas.

Kodėl Jonui darė tokį įspūdį Jėzaus teisingumas? Kur jis pastebėjo to teisingumo pasireiškimus? Koks buvo tas Jėzaus teisingumas? Žiūrint į evangelijas, galima pastebėti, kad Jėzus savo teisingumą parodė, nepaisydamas įvairių asmenų privilegijų. Jis sugebėjo būti net labai griežtas tiek nusikaltusiems čia, žemėje, tiek esantiems amžinybėje. Pirmojo atvejo pavyzdys yra pirklių išvaymas iš šventovės, antrojo — labai dažnas kalbėjimas apie pragarą. Jėzaus teisingumas, kaip matome, ne kartą yra buvęs labai skaudus. Teisingumas, dėl kurio Jonas atpažino Jėzaus dieviškumą, be abejo, apima ne tik žmonių santykius tarp savęs, bet ir jų santykius su Dievu.

Šie du ženklai, atskirai paimti, galbūt nebūtų pakankami paliudyti Jėzaus dieviškumą, nes maloningumas gali pasidaryti pataikavimo silpnybe, o teisingumas — perdėtu griežtumu. Tačiau kai šie du toli vienas nuo kito stovintieji bruožai susitinka viename asmenyje, jie gali būti dieviškumo ženklai. Šių ženklų pasirinkimas apibūdinti Jėzaus dievybę liudija, kad Jonas buvo didelis humanistas, nes teisingumas ir gerumas gali pasireikšti tik ten, kur yra asmenys. Dieviška jėga gali pasireikšti ir ten, kur nėra asmenų. Teisingumas ir gerumas liudija, kad Jėzus reiškėsi asmeninio tobulumo ženklais. Kad Jonas šiuos ženklus pastebėjo, yra ženklas, kad jis nebuvo medžiaginio nusiteikimo žmogus, kuriam medžiaginė jėga būtų dariusi didesnę įspūdį, negu teisingumas ar gerumas.

Kaip šie ženklai reiškiasi mūsų gyvenime? Atrodo, kad jie yra tarsi persiskyrę. Malonė religingų žmonių tarpe yra tapusi vien antgamtiniu reiškiniu, neturinčiu tiesioginio ryšio su asmeninio gyvenimo realybėmis. Teisingumas yra pasidaręs forma-

liu įstatyminiu griežtumu arba nieko nepaisančiu mechanišku lygybės reikalavimu, kad ir, pvz., marksistiniu. Malonė yra linkusi nesiskaityti su asmens reikalais, o teisingumas daugelyje valstybių sąrangų iš esmės atmeta malonės veikimą.

Kaip aš žiūriu į malonę ir teisingumą? Ar aš esu dosnus visiems, kurie manęs teisėtai ko nors prašo? Ar sugebu būti teisingas? Ar netaikau skirtingo masto tiems, kuriuos aš myliu, ir tiems, kurie yra man tolimesni?

Grįžtant prie dieviškumą liudijančios įtampos tarp teisingumo ir malonės, galima atkreipti dėmesį į kitų dviejų sąvokų įtampą, kurių derinys, pasak vieno autoriaus, taip pat šaukiasi stebuklo. Tai yra laisvės ir lygybės sąvokos. Rimtai imama laisvė nekuria lygybės, o rimtai imama lygybė nekuria laisvės. E. M. Branford, komentuodamas rašytojo Faulkner kalbą, pasakytą priimant Amerikos rašytojų aukso medalį, pastebi, kad JAV yra per daug susitelkusios ant šios plokštumos, t.y. laisvės-lygybės, ir užmiršusios kai ką vertinga iš savo praeities, būtent sugebėjimą pasipriešinti netiesai. Šis bruožas labiau pastebimas Amerikos nepriklausomybės pagrinduose, negu laisvės ir lygybės idėjos, kurios, pasak E. M. Brandford, nėra suderintos, ir aplanai, jeigu šis laisvės ir lygybės derinys dar praktiškai ligi šiol veikia, tai reikia laikyti "mažu stebuklu". Šis mažo stebuklo reikalingumo paminėjimas sąryšy su laisvės ir lygybės dialektika padeda mums geriau įvertinti dieviškos intervencijos reikalingumą, derinant teisingumą ir malonę. Tai intervencijai atstovauja Jėzus. Jonas kaip tik tai jame įžvelgė.

21. LIUDIJIMO REIKŠMĖ

"Jonas apie jį liudija ir skelbia: 'Čia tasai, apie kurį aš kalbėjau'!

Praėjusiame skyrelyje mąstėme apie priemones pažinti Dievą Jėzuje. Tačiau vien pažinimo neužtenka. Reikia pažinimą paliudyti. Tam tikslui evangelistas Jonas pasinaudoja Jono Krikštytojo liudijimu. Jonas Krikštytojas savo liudijimu ruošė kelią

Kristui. Kyla klausimas, kodėl Dievo Žodžio įsikūnijimui reikia liudininko arba kelio ruošėjo, tokio kaip Jonas Krikštytojas. Juk Dievo Žodis arba Dievo Sūnus turi savyje neišmatuojamas dvasines jėgas ir priemones, kuriomis gali apie save pranešti žmonijai. Kam reikia to kelio ruošėjo, kuris, tiesą sakant, dar ir nebuvo sėkmingas? Ne visi įtikėjo jo skelbimu ir liudijimu.

Norėdami rasti atsakymą į šį klausimą, turime grįžti prie dieviškojo Žodžio įsikūnijimo. Jis vyksta žmonijoje, žmonėms, dėl to yra vykdomas žmogiškais metodais. Kaip tik tarp žmogiškųjų veikimo metodų pirmąją vietą užima liudijimas ir skelbimas. Viskas, kas žmonijoje darosi reikšmingesnio ir neapsiriboja vienu asmeniu, yra įgyvendinama skelbimo ir liudijimo būdu. Dėl to ir Dievo Žodžio įsikūnijimas negalėjo apsieiti be šio metodo. Jėzus pasiliko žmonijoje priklausomas nuo skelbimo ir liudijimo. Jį liudija Jonas Krikštytojas, apaštalai ir visa tikinčioji Bažnyčia iki mūsų laikų.

Šis metodo klausimas yra esminis. Dėl to ir piktoji dvasia, gundydama Jėzų, griebėsi šio metodo. Ji norėjo, kad Jėzus savo veiklą žmonijoje grįstų ne žmonių liudijimu, bet ekonominių, politinių ir fizinių efektų jėga. Gundytojas jam siūlė visą savo veiklą paremti masiniais metodais. Pirmiausia kvietė Jėzų gaminti masiniu būdu duoną. Paskui jam siūlė daryti cirkinio pobūdžio stebuklus be sąryšio su teisingumu ir artimo meile, stebuklingai nusileidžiant nuo šventovės viršaus. Pagaliau Jėzui siūlo visas pasaulio karalystes, politinę žmonių organizaciją, kurioje atskiros asmens liudijimas būtų nereikalingas. Tačiau Jėzus atmetė visus šiuo pasiūlymus, pasilikdamas prie Jono liudijimo, kaip įvado į kitų asmenų liudijimus. Kažin ar Jėzaus išvedimas į tyrus savyje nereiškia tam tikrų dvasių pastangas jį atitraukti iš žmonių pasaulio, į kurį jis buvo atėjęs, ir nukreipti jį vienašališko dvasingumo keliu.

Filosofas Sartre berods yra teisingas, priekaištaudamas šių laikų dvasiai, kad ji yra išėjusi iš žmonių pasaulio ir, atsidėdama

techniškiems mokslams, yra nuėjusi "į tyrus". Jis rašo: "Šitokiu būdu įgytos abstrakčios sąvokos yra gryna išorystė. .. ir kaip tik dėl to jos praranda pasaulį ir padaro tik tai, kad absoliutaus objektyvumo prasmę susiaurina. Dėl šios priežasties susikuria 'dykumos pasaulis' arba 'pasaulis be žmonių'. Bet tai yra prieštaravimas, nes tik žmogiškos realybės dėka yra pasaulis" (Being and Nothingness, 307 psl.).

Taigi Jėzus nepasiliko medžiaginiuose tyruose su jų matematiniu ir fiziniu dėsningumu, bet atėjo pas žmones į jų veikimo ir santykiavimo metodus. Jis norėjo būti liudijamas kitų žmonių ir ta prasme būti nuo jų priklausomas. Tai yra visuomeninis Dievo Žodžio išikūnijimo pratęsimas. Gimdamas iš moters, jis įėjo į žmonių gamtiškai, o Jono Krikštytojo liudijamas jis įėjo į ją visuomeniškai. Čia yra proga iškelti dvejopos rūšies klausimą: 1. Ar aš esu pakankamas Kristaus liudytojas? 2. Ar aš pats esu susitakęs su mintimi, kad mano tikėjimas ir mano vieta Bažnyčioje bei visuomenėje taip pat daug priklauso nuo kito asmens liudijimo?

22. LIUDIJIMAS, PRIVESTAS IKI PARODYMO

"Čia tasai, apie kurį aš kalbėjau".

Jonas Krikštytojas ne tik liudijo apie Kristų, bet jį parodė čia esantį, sakydamas: "Čia yra tas, apie kurį aš kalbėjau". Dievo skelbėjo ir liudytojo veikla pasiekia savo viršūnę, jeigu jis kitam žmogui Dievą tam tikra prasme parodo. Jonas Krikštytojas tai aiškiai padarė, parodydamas čia esantį išikūnijusį Dievo Žodį.

Galime save paklausti, ar mūsų Dievo liudijimas kokia nors prasme pakyla iki Dievo parodymo. Parodyti Dievą mes galime Bažnyčios gyvenime, žmonių dorovėje, savo ir kitų žmonių gyvenime. Jeigu mes turime prieš akis eilinį pamokslininką, tai šis Dievo parodymas dažniausiai atliekamas viena forma — papasakojant kokį nors pavzdį. Tačiau tie pamokslininkų sakomi pavzdžiai yra tik literatūrinės tikrovės dalykai. Kartais jie yra gražūs kūrinių. Kartais jie sužadina trumpalaikį susižavėjimą,

kuris greitai praeina. Bet pamokslų klausytojai tokius įterpimus mėgsta ir jų laukia.

Kai skaitome apaštalo Pauliaus pamokslus ar kitų pirmųjų Bažnyčios rašytojų raštus, juose nerandame to, ką mes šiandien vadiname pavyzdžiais pamoksluose. Jų vietoje ten yra gyvas paties kalbėtojo ar rašytojo užsiangažavimas, jo asmeninio gyvenimo įsijungimas į skelbiamas tiesas.

Kokią gyvybinę reikšmę turi, rodant Dievą, pamokslininko asmuo, aš patyriau išklausęs labai gerą pamokslą. Jis mane labai pakėlė. Bet, susitikęs su tuo pamokslininku, dar nespėjau jo pagirti už gerą pamokymą, kai jis man pasakė keletą grubių sakinių. Paliekant nuošaly klausimą, ar tie grubūs žodžiai buvo teisingi, jie man buvo kliūtis laikytis girdėtų pamokslo žodžių. Nors aš bandžiau įsitikinti, kad tie vėliau pasakyti žodžiai visiškai negriauna to, kas buvo pamoksle pasakyta, tačiau aš tų pamokslo žodžių nesilaikiau.

Dievo parodymo ir jo pamatymo klausimas mūsų kasdieniniame gyvenime yra problema. Aiškiai jį pamatyti mes negalime. Nebūkime per daug geros nuomonės apie save ir nemanykime, kad Jono Krikštytojo parodymo mums būtų užtekę pažinti Jėzuse Dievo Sūnų. Antra vertus, nėra negalimas dalykas, kad tikrų dieviškų apraiškų yra mūsų tarpe. Mes jas sutinkame tarp mūsų bendralaikį žmonių. Tačiau jas pažinti mums kartais kliudo kažkokios jėgos, labai iš arti veikiančios mūsų gyvenimą. Nebus per daug pasakyta, kad yra kažkas užinteresuotas, kad mes žmonių gyvenime nematytume dieviškumo.

■ Į Romą Jaunimo metų proga Verbų sekmadienį buvo iš 70 kraštų susirinkę apie 200.000 jaunų žmonių. Kalbėdamas į juos, popiežius pabrėžė, kad žmonija džiaugiasi technologiniais laimėjimais, bet drauge pergyvena įvairių pavojų grėsmę, o ji kyla iš nepakankamo paklusnumo Dievui.

■ Pasaulyje kunigų ir pasauliečių pasiskirstymas yra toks: Šiaurės Amerikoje vienam kunigui tenka 850 pasauliečių, Europoje — 1.100, Azijoje — 2.250, Afrikoje — 3.320, Lotynų Amerikoje vienam kunigui tenka 6.500 pasauliečių.

LIETUVIŠKI PAPROČIAI. BIRŽELIS

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Šiais metais birželio pradžioje (gd.) pasitaiko Devintinės. Pati Devintinių šventė ir Devintinių aktavos mišparai lietuvių buvo labai pamėgti ir iškilmingai švenčiami: Devintinėse gamta jau žaliuoja, žydi, todėl sodybos ir bažnyčios išpuošiamos žolynais, ypač naujai išsprogusiais beržiukais. Pasibaigus visoms Devintinių apeigoms, beržiukai nėra išmetami, bet tuoj sudeginami, nes kitaip audros, vabzdžiai ar gaisrai labai tais metais sunaikintų girias. Po paskutinių Devintinių mišparų buvo švenčinamos žolynų ir gėlių puokštės, kurias vėliau moterys susidžiovindavo. Tokių žolynų arbata buvo gydomasi nuo vidurių ligų, sutrinti žolynai kemšami į pagalvėles numirusiems, jie taip pat saugoja nuo "blogų" akių, nuo perkūnijos; jais galima išrūkyti iš namų piktas dvasias ir pan.

Devintinės, arba Kristaus Kūno šventė, krikščionybėn atėjo apie 1264 metus popiežiaus Urbono rūpesčiu. Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų kraštų, Devintinėse buvo ruošiamos iškilmingos procesijos miestų, miestelių ir bažnytkaimių gatvėmis. Tam tikslui įruošiami altorėliai, o gatvės ir namai, pro kuriuos praeidavo procesija, būdavo puošiami žalumynais, gėlėmis, vėliavomis.

Kadangi Devintinės yra tikra krikščioniška šventė, joje senojo tikėjimo liekanų nėra. Tiesa, kai kuriose Lietuvos vietovėse buvo verdami ir šeimynai dalinami specialūs virtinukai — po devynis kiekvienam. Taip pat piemenys vainikuodavo karves (panašiai, kaip per Sekmines) ir už tai iš šeiminių gaudavo dovanų. Buvo sakoma, kad per Devintines pradėtas darbas gerai seksis, o iš Devintinių oro galima atspėti visų metų orą, tačiau Devintinėse buvo daugiau kreipiama dėmesio į krikščionišką šventės prasmę, o visi būrimai atrodo lyg dirbtiniu būdu prikergtas priedas.

Visai kitokia nuotaika liaudis pasitikdavo ir švęsdavo Jonines (birželio 24 d.). Čia jau galime matyti, kad senajai pagoniškų papročių ir reikšmės šventei yra uždėtas šventojo Jono vardas, kuris vis dėlto nepajėgė nustelbti senų tradicijų.

Joninės — tai didelė ir svarbi vasaros — arba, sakykime, vidurvasario — šventė, kuomet pasitaiko ilgiausia metų diena ir trumpiausia naktis. Ta Joninių naktis yra pilna paslapčių, magijos ir pavojų, todėl žmonės stengdavosi nemiegoti ir atlikti tam tikrus veiksmus, kuriais apsaugoja savo aplinką, namus, gyvulius, pasėlius ir, žinoma, save, Joninių nakties paslaptingumu naudojasi raganos ir burtininkai — tai jų puotų ir siautėjimo laikas. Kad raganos nepakenktų, nepakerėtų, žmonės imdavosi įvairių priemonių.

Joninių išvakarėse buvo skubama pievose ir laukuose prisirinkti vaistažolių, nes raganos, belakstydamos naktį, vaistažoles sugadinančios — jos nustoja savo gydymosi galios. Kad raganos nepakerėtų gyvulių, Joninių rytą jų neleidžia laukan, kol rasa nuo žolės nenukrinta. Kad apsaugotų namus nuo piktų burtų, žmonės apkaišo juos šermukšnio šakelėmis, kurių piktos dvasios (ir raganos) labai bijo. Vos pradėdant temti Joninių vakare, ant kalnelių ir šiaip matomose vietose uždegami laužai arba dervos statinaitės. Jų šviesa, apšviesdama laukus ir pievas, saugo pasėlius nuo raganų burtų.

Žmonės tikėjo, kad Joninių naktį žydi papartis. Kas jo žiedą suranda, viską mato ir viską žino. Toks žmogus supranta paukščių ir gyvulių kalbą, mato, kur paslėpti lobiai, žino ateitį. Žinoma, paparčio žiedą nelengva rasti, o dar sunkiau paimti. Žiedo ieškojimas surištas su dideliais pavojais, nes to nuostabaus žiedo labai geidžia raganos ir visokios piktos būtybės.

Joninių naktis labai tinkama įvairiems jaunimo būrimams. Jauni tą naktį nemiega, renkasi prie laužų, šoka, dainuoja, mėgina atspėti savo ateitį. Vanduo niekuomet per visus metus neturi tokių stebuklingų galių, kaip šv. Jono naktį. Reikia būtinai išsimaudyti upėje arba ežere, o jeigu nuogas išsivolirosi rasotoje žolėje, tai kūne nebus jokių spuogų, vočių ar dėmių.

Merginos ir jauni vyrai plukdo vainikėlius, duodami jiems vyrų ir moterų vardus. Kurie du vainikai suplaukia krūvon, tai tie sukurs šeimą. Merginos, stovėdamos nugara prie medžio, mēto vainikus į šakas: iš kelinto karto vainikas užsikabins ant šakos, po tiek metų mergaitė išteks. Joninių rytą saulė tekėdama šokinėja (taip, kaip ir per Velykas).

Birželio mėnesio pabaigoje (29 d.) Lietuvoje buvo iškilmingai švenčiama Šv. Petro ir Povilo šventė, nors, žinoma, be visų tų burtų ir linksmybių, kaip Joninės. Apskritai, Lietuvoje buvo mada švęsti vardines, o ne gimtadienius. Vardavininkai būdavo sveikinami, apdovanojami; jų kėdės apipinamos žaliais (ypač ažuolų lapų) vainikais. Daugelyje vietų (kaip ir mano gimtajame Bartininkų miestelyje) buvo šv. Petro ir Povilo vardo bažnyčios, todėl Petrinės (nežiūrint to, kad šventė buvo skirta dviem apaštalams, liaudis paprastai ją vadindavo tik Petrinėmis) pasižymėdavo iškilmingais atlaidais ir prekymečiais.

Tėvo diena, kuri dabar jau įsipilietinusi Amerikoje, Lietuvoje buvo nežinoma. Tai gana moderni šventė, sugalvota tik norint tėvui suteikti ne mažesnės reikšmės, kaip motinai, kurios diena švenčiama gegužės mėnesį.

Prie modernių birželio mėn. švenčių reikia priskirti ir pačių tragiškiausių Lietuvos dienų paminėjimą, dėl kurių visas birželio mėnuo yra gavęs Baisiojo vardą: tai 1940-ųjų metų trėmimų paminėjimas.

Danutė Bindokienė, rašydama apie mūsų lietuviškus švenčių papročius, ragino ir kitus parašyti, kaip jų vietovėse buvo švenčiamos įvairios šventės. Parašysiu apie De-

vintinių papročius mano buvusioje parapijoje Šiaulių apskrityje.

Kristaus Kūno (Devintinių) šventės išvakarėse mano tėvas ieškodavo įvairių įrankių, rinkdavo pagalius — ruošdavosi statyti procesijai altorėjus. Mama rinko iš kraičio skrynios gražiausius audeklus altorėjams papuošti.

Dievo Kūno šventės rytą būdavo iškilmingos pamaldos su procesija lauke. Antrą valandą po pietų pradėdavo iš kaimų suvažiuoti žmonės su mažais kūdikėliais ir didesniais vaikais, nes trečią valandą būdavo ypatingos pamaldos, skirtos vaikams. Nors mūsų klebonas buvo labai greitas ir kartais nervingas, bet su vaikais buvo labai švelnus ir nuolaidus. Jis liepdavo šiose pamaldose vaikams duoti laisvę: jeigu verkia, tegul verkia; jeigu kryžtauja ar ropinėja, tegul tai daro. Galima įsivaizduoti kaip tada bažnyčia ir pamaldos atrodydavo. Tai buvo vaikų šventė, kuri visiems palikdavo neišdildomą įspūdį. Pamaldos baigdavosi vaikų ir šeimų palaiminimu.

L. Ttjūnėlienė

■ Sovietų Sąjungoje penkis kartus lankėsi benediktinė seselė Mary Catherine Shambour. Ji, baigusi kolegiją, įstojo į vienuolyną, paskui Minnesotos universitete įsigijo magistro laipsnį, o dar vėliau Indianos universitete gavo menų magistro laipsnį. Gavusi Tarptautinių studijų tarybos paramą, ji pirmą kartą į Rusiją išvyko 1978 m., kur vasarą praleido, stebėdama Sovietijos gyvenimą. Buvo su kitais studijų nariais apsistojusi Maskvos universiteto patalpose. Antrą kartą vyko į Rusiją, vykdamt mokytojų pasikeitimo programą 1980 m. Praleido 10 savaičių Maskvoje ir Leningrade, net mokytojavo Sovietų mokykloje. Jos patyrimai aprašyti "St. Anthony Messenger" 1985 m. balandžio mėn. numery, kuris pirmame viršelio puslapyje turi spalvotą lietuvių bažnytinės procesijos nuotrauką. Straipsnyje yra ir Lietuvos vaikų iliustracija. Seselė pasakoja apie komunistų siekius išplėsti savo ideologiją visame pasaulyje. Primena sunkią sovietinio gyvenimo tikrovę, pažymi, kad Sovietijoje yra daug giliai tikinčių žmonių. Dabar seselė gyvena Vašingtone ir dirba bibliotekoje.

■ Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijoje yra 263 nariai.

Kodėl jaunimas nutolsta nuo religijos

(Jaunimo konkurse I pr. laimėjęs rašinys)

Paulius Bindokas

Mano nuomone, yra daugybė priežasčių, kodėl šių laikų jaunimas pameta religiją ir atsisako bažnyčios. Iš tikrųjų tai neturėtų atsitikti, nes daugumas savo gyvenimo pradžią praleidžia religinėje aplinkoje: eina į bažnyčią su tėvais, lanko katalikiškas mokyklas, meldžiasi ir dažnai priima Komuniją. Lietuviškas jaunimas taip pat priklauso organizacijoms, kurių principai pagrįsti religiniu auklėjimu. Todėl atrodo nesuprantama, kodėl, sulaukęs savarankiško gyvenimo, jaunuolis atsisako religijos, nebelanko bažnyčios, o kartais net atvirai kovoja prieš Dievą.

Religingų tėvų sūnūs ir dukterys aštuonerius metus lanko parapines mokyklas, kur religija jiems kasdien kalama į galvas, o seselės mokytojos kas savaitę veda į bažnyčią ir verčia atlikti mėnesinę išpažintį, nors vaikas kartais to ir labai nenorėtų.

Baigęs pradžios mokyklą, vaikas-jaunuolis dažnai dar ketverius metus praleidžia katalikiškoje gimnazijoje, kur religija taip pat nėra paskutinėje vietoje. Per tą visą savo gyvenimo laikotarpį vaikas yra tėvų priežiūroje. Jie rūpinasi ne tik jo kasdieniniais gyvenimo dalykais, bet ir dvasiniais reikalais. Tai kodėl tas pats vaikas, tiek metų praleidęs stiprioje religinėje įtakoje, atėjęs į jaunuolio amžių, atsisako religijos? Kas kaltas: tėvai, religinis auklėjimas katalikiškose mokyklose, draugai, aplinka, ar kas kita? Į tas priežastis ir noriu kiek plačiau pažvelgti.

Man atrodo, kad viena iš pagrindinių religijos praradimo priežasčių yra tingėjimas. Jaunuolis, lankydamas universitetą, dažniausiai išsikelia iš tėvų namų. Jis turi savo butą — vienas arba su draugais. Jo gyvenimas yra pilnas darbo ir pramogų. Šeštadienio vakarą, kuris yra kiek laisvesnis už kitus savaitės vakarus, jaunuolis pasilinksmina su draugais. Sekmadienio rytą tingiu keltis. Nėra mamos, kuri būtinai prikelia ir liepia eiti į bažnyčią. Jaunuolis ir galvoja sau: "Kas čia atsitiks, jeigu vieną sekmadienio rytą truputį ilgiau pamiegosiu ir nenuėsiu į mišias?" Keltis dar sunkiau, jeigu tame pačiame kambaryje gyvena draugai, kurie niekuomet neina į bažnyčią. Jie saldžiai knarkia ir visai nesirūpina, kad sekmadienio rytas. Jaunuolis palenda po antklode ir taip pat užmiega. Gal tą dieną jo sąžinė ir nerami, kad praleido mišias, bet, jeigu pasitaiko daugiau tokių sekmadienių, pasidaro lengviau. Po kiek laiko mišios jau neberūpi, o į bažnyčią nueina tik per šventes, kai parvažiuoja pas tėvus. Taip panašiai atsitinka ir su ryto ar vakaro maldomis. Kai buvo mažas vaikas, visuomet pasimeldavo atsikėlęs arba prieš gulant. Dabar nėra laiko ir net nepatogu, kai draugai tame pačiame kambaryje nesimeldžia. Malda atrodo beveik vaikiškas dalykas. Ji pamažu išjungiamą iš jaunuolio kasdienybės.

Nutolimas nuo religijos gali būti ir maištas prieš tėvus. Kadangi tėvai visuomet liepdavo eiti į bažnyčią, liepdavo melstis, leisdavo į katalikiškas mokyklas, tai dabar jaunuolis, išėjęs iš namų, nori parodyti sau ir visam pasauliui, kad jis jau yra "išsilaisvinęs nuo mamos prijuostės raištelį", kad jam nebereikia lankyti pamaldų. Tai maždaug tas pat, kaip atsisakymas tėvų autoriteto. Religija sumaišoma su laisve ir savarankiškumu.

Kartais jaunuolius atstumia nuo religijos savos parapijos kunigų elgesys ar apsnūdymas. Jeigu parapija nesistengia į savo veiklą įjungti jaunuolių, jeigu kunigai yra seni, visuomet susiraukę, bijo bet kokios naujovės, jeigu pamaldos bažnyčioje visuo-

met nuobodžios, giedamos tos pačios giesmės, sakomi tokie pamokslai, per kuriuos tik žiovauti norisi, tai jaunuolis vienos parapijos kunigus ir apeigas sutapatina su visų bažnyčių kunigais ir apeigomis. Bažnyčioje, jų nuomone, yra nejauku, nuobodu ir šalta. Bažnyčia yra tik senoms moterėlėms ir mažiems vaikams, kurie neturi pasirinkimo ir turi eiti į pamaldas, tėvų vedami. Moderniam jaunuoliui bažnyčioje neverta laiko gaišinti. Jeigu jis nori, Dievą gali atrasti visur. Visa bėda, kad po kiek laiko pasidaro sunku Dievo kitur ieškoti, jaunuolis visai išsijungia iš religinio gyvenimo.

Dar kita rimta priežastis, dėl kurios jaunuolis praranda tikėjimą, yra ta, kad jam nepatinka arba netinka kuris Dievo įstatymas (arba pasidaro nepatogu jo laikytis). Šiais laikais tai, mano manymu, daugiausia surišta su bažnyčios įsakymais, kurie turi bendra su skastybe. Šiais laikais mada taip galvoti: jeigu kas nors patinka, tai jau gerai ir leistina. Ši sąvoka propaguojama televizijoje, filmuose, spaudoje ir visame amerikietišrame gyvenime. Jaunuolis yra tvirtai persiėmęs ta idėja. Bažnyčia ir Dievo įstatymai jį varžo, neleisdami daryti, ko jis labiausiai nori. Dėl to varžymo jis meta religiją. Yra daug lengviau save vadinti netikinčiu, negu atsispirti pagundoms, ypač jeigu jaunuolio draugai jį pajukia dėl tokio įsitikinimo. Draugų įtaka jaunuolio gyvenime yra labai svarbi, dar svarbesnė negu tėvų įtaka buvo vaikystės amžiuje.

Yra jaunuolių, kurie prašo Dievo kokio ypatingo dalyko, pvz., kad išlaikytų egzaminus, kad laimėtų loterijoje, kad nesugestų automobilis arba kad patiktų kuriam nors asmeniui. Jie nuoširdžiai meldžiasi ir tiki, kad Dievas išklausys jų maldų. Tačiau taip neįvyksta. Norai neišsipildo. Jaunuolis pradeda galvoti, kad Dievo tikrai nėra, nes jis negirdėjo prašymo. Jeigu Dievas būtų, tai tikrai būtų padaręs taip, kaip jaunuolis nori. Jaunuolis visą savo gyvenimą pripratęs gauti, ko nori. Reikėdavo tik paprašyti, o tėvai nupirkdavo žaislų, skanumynų; rei-

kėdavo tik pamurmėti, kad neturi naujų drabužių ar batų, ir mama skubėdavo pirkti. Taip beveik per visą gyvenimą — jeigu ko prašai ar reikalauji, beveik visuomet atsiranda. Argi mama nesakydavo: "Prašyk, sūneli, Dievulio, pasimelsk. .." O štai tas Dievulis visai nesiklausė, kai jaunuolis tikrai ko nors prašė... Vadinasi, Dievo nėra. Taip jaunuolis praranda tikėjimą.

Tuomet kyla klausimas, ko trūksta katalikiškam mūsų mokyklų ir organizacijų auklėjimui, jeigu jaunuolis nemoka atskirti žemiškos bažnyčios sąvokos nuo Dievo, jeigu jis per visus tuos metus susidarė vaizdą apie Dievą, kad jis yra lyg koks geras dėdė, kuris skubiai išpildo visus norus?

Dievas nėra būtinai toks, kaip mes galvojame. Kartą vienas mūsų parapijos kunigas pamoksle pasakė, kad mes turėtume mėginti padaryti save panašius į Dievą, o ne Dievą panašų į save. Senajame Testamente Dievas buvo ne žmonių draugas, bet teisėjas ir tėvas. Mes dabar į jį žiūrime, kaip į sau lygų mūsų brolių. Nors Bažnyčia moko, kad Kristus yra mūsų brolis, bet tai reiškia ne žmogišką, o dvasišką brolio sąvoką.

Labai gaila, kad katalikas jaunuolis atsisako religijos. Yra daug pavyzdžių šiandieniniame gyvenime, kurie parodo, kaip desperatiškai jaunimui reikalinga religija ir kaip jos jis ieško net ten, kur nereikia. Tai parodo visokios sektos, kurios pavergia jaunuolius, "išplaudamos" jiems smegenis. Jaunuoliai elgiasi ir gyvena baisiai ir vis dėl to, kad tai daro religijos vardu. Mes taip pat žinome iš pavergtosios Lietuvos gyvenimo, kad jaunuoliai, nors ir persekiojami, ieško religijos ir kartais dėl to nukentčia. Religija jiems nėra paviršutiniškas dalykas: sekmadienio pamaldos, malda prieš pamokas, persižegnojimas prieš valgį. Religija yra giliai įsišaknijusi jų sąmonėje. Dėl Dievo jie pasiruošę iškęsti net persekiojimus, taip, kaip pirmųjų amžių krikščionys.

Ką reikėtų daryti, kad mūsų jaunimas (ypač šių dienų lietuviškas jaunimas) labiau suprastų religiją ir pamiltų Dievą?

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

PROF. JUOZO BALČIKONIO GIMIMO
100-TOSIOS METINĖS

Juozas Balčikonis buvo Lietuvos senosios kartos kalbininkas, baigęs mokslus dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Jis daugiau negu penkis dešimtmečius rūpinosi lietuvių bendrine kalba, ją ugdė, puoselėjo ir turtino.

Baigęs universiteto studijas, kurį laiką dirbo lietuviškų laikraščių redakcijose Vilniuje. Vėliau perėjo į pedagoginį darbą. Pirmojo pasaulinio karo metais dėstė lietuvių ir lotynų kalbas karo pabėgėlių gimnazijoje Voroneže. Šioje gimnazijoje dirbo J. Jablonskis ir K. Būga. Čia galutinai susiformavo J. Balčikonio kalbinės pažiūros, ypač kalbos praktikos klausimais.

Grižęs į Lietuvą, dirbo Panevėžyje. 1924

m. buvo pakviestas į Kauno universitetą skaityti bendrojo lietuvių kalbos kurso. Čia jis dirbo kaip docentas iki 1931 m. 1930 m. skiriamas didžiojo lietuvių kalbos žodyno vyriausiuoju redaktorium. Nuo tada labai plačiai įsitraukė į leksikografinį darbą. Rašė daug straipsnių praktiniais kalbos klausimais, kovojo prieš spaudoje pasitaikančias kalbos negeroves. Vertė jaunimui skirtas knygas. Paskelbė spaudoje daug reikšmingų kalbos mokslui straipsnių. Ypač minėtini jo parengti J. Jablonskio Raštų penki tomai.

Daugiausia J. Balčikonis nusipelnė lietuvių leksikografijai. Stambiausias jo darbas — didysis akademinis lietuvių kalbos žodynas. Šį darbą jis dirbo 40 metų. Pats suredagavo du pirmuosius žodyno tomus, apie du tūkstančius puslapių, ir parengė pirmąją trečio tomo redakciją. Jis suorganizavo nepaprastai intensyvų lietuvių kalbos žodyno lobių rinkimą. Sudarė detalią rinkinio metodiką, išugdė žodyno talkininkus. "Žodyno autorius turi būti visa tauta" — jo žodžiai. J. Balčikonis kelis kartus padidino K. Būgos paliktas žodyno kartotekas. Pats surinko keliolika tūkstančių žodžių iš savo gimtųjų apylinkių ir kitų vietų. Kruopščiai patikrino iš gyvosios kalbos daug vietų vardų. Nustatė jų taisyklingas bendrinės kalbos formas. Jis taip pat žymus ir lietuvių tautosakos rinkėjas. Didelį lie-

Man atrodo, kad reikėtų sustiprinti vaiko religinį auklėjimą taip, kad vaikas suprastų Dievo sąvoką, kad religinė praktika nepasidarytų automatiškas dalykas, kurį tėvai ir mokytojai verčia atlikti. Jeigu jis tikrai supras, kas yra religija, dėl ko ji reikalinga mūsų gyvenime, tai jokios pasikeitusios gyvenimo sąlygos negalės jos taip lengvai išnaikinti. Taip pat reikalingas tėvų pavyzdys. Jie gali kiek nori versti vaiką eiti į bažnyčią arba melstis, bet jeigu patys nepraktikuoja religijos, jeigu atsisako Dievo įsakymų, kai jie jiems yra nepatogūs (pvz., nesilaiko pasninkų, apgaudinėja ką nors, nenueina į pamaldas, kai sekmadienio rytais yra pavargę arba kur nors turi anksti

išvažiuoti, niekuomet vaikas nemato juos besimeldžiant ir t.t.), tai vaikas, išaugęs į jaunuolius, tikrai nebus religingas. Taip pat ir parapijos turėtų daugiau kreipti dėmesio į jaunuolių religinį gyvenimą. Atrodo, kad parapija daugiau nieko nenori girdėti apie jaunuolį, kai jis palieka pradžios mokyklos suolą. Ne vaikui reikia tvirto tikėjimo, o jaunam žmogui, kuris gyvenime (ypač išėjęs iš tėvų namų) susiduria su daug pagundų. Jaunuoliams reikia diskusinių būrelių, organizacijos, pagarbos ir dėmesio. Religija turi įjungti visus žmogaus gyvenimo laikotarpius: vaiko, jaunuolio ir suaugusio amžių, tik tada ji tvirtai gyvens žmogaus širdyje.

tuvių tautosakos rinkinį, dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą, įteikė Lietuvių mokslo draugijai. Pats svarbiausias Balčikonio tautosakos rinkinys pasirodė jau po mokslininko mirties — "Druskininkų dainos".

Nuo kitų lietuvių kalbininkų praktikų J. Balčikonis labai skyrėsi ryškiu liaudies kalbos norminimo supratimu. Iki pat gyvenimo pabaigos jis savo mokiniams kalė į galvą pagarbą liaudies kalbai. Balčikonis tęsė J. Jablonskio tradiciją. Kalbos taisyklingumą visados vertindavo pagal tai, kiek ji yra gyva, t.y., kiek neatitrūkusi nuo liaudies kalbos. Balčikonis buvo pats aktyviausias ir ištikimiausias jablonskinių tradicijų tęsėjas. "Kalba, — rašė jis, — mokydama taisyklingai sudaryti sakinį, moko kartu ir taisyklingai galvoti, ji moko logikos. Joks kitas dalykas neišmoko tiek logiškai galvoti, kaip kalba, nes be kalbos nėra minties. Tik per kalbos aiškumą pasiekiame minties aiškumą".

J. Balčikonio kalbinis palikimas yra kėlęs nemažą ginčų. Dabar kalbininkai ne su visais jo kalbiniais taisymais sutinka. Akademiniis žodynas redaguojamas kiek kitaip, negu redagavo J. Balčikonis. Jo vertimai ne visuomet tiksliai atspindi pirminį stilių. Tačiau šie ir panašūs dalykai jokių būdu negali sumenkinti didžiulį J. Balčikonio nuopelną liuanistikos mokslui ir praktikai.

Savo puikiais pasakų Brolių Grimų, Haufo, Anderseno, Pero ir kitų vertimais, skirtų jaunimui, daug prisidėjo prie mūsų bendrinės kalbos ugdymo ir kalbos kultūros kėlimo. Vertimuose panaudojo kūrybiškus liaudies kalbos lobius.

J. Balčikonis gimė 1885 m. kovo mėn. 25 d. Ėriškiuose, Panevėžio rajone, gausioje ūkininko šeimoje. Mirė 1969 m. vasario mėn. 5 d. ("Literatūra ir Menas")

ŠERMUKŠNIS — LAIMĖS MEDIS

Paprotys sodinti sodyboje šermukšnę ypatingai buvo įsigalėjęs apie Rokiškį, Kupiškį, Anykščius ir kitus Siaurės Rytų Lietuvos kraštus. Šermukšnis šiose apylinkėse buvo laikomas laimės medžiu, šermukšnis kiekvienais metais žydi ir gausiai dera. Jis

— tarsi vaisingumo simbolis. Nėra šiam medžiui nederlingų metų. Uogos — kaip kraujas. Rudenį taip ir šviečia, kaip liepsnojantis aukuras. O kur šermukšniai, ten ir paukščiai. Lietuviams kaimiečiams atrodė, kad šis medis ypatingas, turintis magiškos galios. Tai patvirtina senojo Lietuvos kaimo papročiuose ir pasakose, ypač apie velnius.

Apie šermukšnę rašė žinomas folkloristas, etnografas, literatūros darbuotojas Liudvikas Adomas Jucevičius. Jis sakė, kad šermukšnis yra medis, kurio sudavimo labiausiai bijo velniai. Sutikus nelabą, gana vieną kartą, nors nesmarkiai, suduoti šermukšnine lazda, ir tuoj išnyks. Išnyks, jeigu tik vieną kartą tesuduosi. Keli kartai neduoda jokių pasekmių, o dar atvirkščiai — šėtonui prideda stiprybės.

Apie pavasarinių ūkininkų lauko darbų papročius sakoma, kad pirmąją arimo dieną artojas apsivilkdavo švariai išvelėtais baltiniais. Žagrės noragus ištepavo nuo Užgavėnių likusiais lašiniais. Pririšdavo perkūno įtrenktą medžio skeltą: dirvoje nesivels piktžolė. Šeimininkė artoją, jaučius ir arklius nuo piktų dvasių apsmilkdavo šermukšnio, dilgėlių ar mėšlo dūmais. Atkėlusį sodybos vartus, dar pametėdavo kokių nors daiktų.

Šiandieninėje Lietuvoje šermukšnę prie vartų vis rečiau teišvysi. Nebeliko sodybų ir net pamatų akmenų. Šis medis nuo trobų visam laikui pasitraukė į miškus ir paežeres. Kai rudenį prinoksta šermukšnių uogos, žmonių traukia minios. Net iš Kauno ir Vilniaus atvažiuoja. Sakoma, kad nesugalavus ir jaučiant artėjant slogą, reikia suvalgyti porą saujų šermukšnio uogų. Iš karto pajunti stiprumą. Žmonės, matydami kokią didelę naudą teikia šermukšnio uogos, daugelis norėtų šį medį įsigyti. Bet kur jį sodinsi — juk nebeliko sodų. Keičiasi ir net nyksta tėviškės peizažas. Vis mažiau krūmų ir medžių lieka galulaukėse. Keliaujant per Lietuvą, dar kartais galima atspėti, kai pamatai vienišą šermukšnę, kad čia prieš 40 metų šermukšnis buvo įkištas prie namo sąsparos. ("Mūsų sodai").

ŽIEMĄ PRALEIDO GIMTINĖJE

"Balandžio" kolūkio laukuose, kurie tęsiasi pagal stambiausią vidurio Lietuvos miškų masyvą — Kralgirį, dar buvo sniego. O virš jų aukštai padangėje ratus suko didelis baltas paukštis. Karts nuo karto jis nutupia ant ūkinių pastatų stogų, apžiūri medžiuose sukrautus gandraizdžius. Dažnas stebisi tokiomis ankstyvomis gandro sugrįžtuvėmis. Bet šitas garnys niekur ir nebuvo išskridęs. Jis žiemą praleido gimtinėje. Tai senojo kolūkio kalvio Prano Stankevičiaus globotinis. Kalvis, pamatęs, kad rudenį išskridus paukščiams liko vienišas gandas, ėmė ruošti jam žiemai buveinę. Sukalė skydelius, paaukštino gūžtos kraštus, pridėjo sauso šieno. Taip paruoštoje gūžtoje žiemojantis paukštis praleido pačius didžiuosius speigus ant stogo.

Didžiausią rūpestį P. Stankevičiui kėlė gandro mityba. Speiguotomis dienomis žiemojas apetitu nesiskundė. Sulesdavo apie pusantro kilogramo mėsos išdirbinių — kepsnių. Pietaudavo tik lizde. Senajam kalviui maistą kasdien tekdavo pristatyti gandrui į "namus".

Toks gandro žiemojimas visai neatsitiktinis atvejis, pasakė paukščių žiedavimo įstaiga. Ornitologų teigimu, sparnuočiai iš Lietuvos skrenda į pietus ne dėl šalčio, bet dėl gresiančio bado mirties. Atsiradus Lietuvoje neužšalanti vandens telkinių, juose dabar sėkmingai žiemoja šimtai gulbių, tūkstančiai laukinių ančių, o miestuose straksi juodieji strazdai. ("Mūsų gamta")

APLEISTAS PANEMUNĖS PUŠYNAS

Gydytoja Elena Boguckienė "Tiesoje" klausia, kas pasirūpins pušynu? Ji rašo, kad visą savo amžių praleidusi šalia Panemunės miško, kuris buvo ir yra miesto puošmena. Miškas teikia žmonėms džiaugsmo ir sveikatos. Augant Kauno miestui, daugėjant gyventojams, pušyne lankytojų nepalyginamai daugiau, negu buvo kada nors. Daktarė aiškina, kad šiandien darbininkai jau turi dvi poilsio dienas, daugiau lengvųjų mašinų, daugiau galimybių ir noro laiką praleisti gamtos prieglobstyje. Ji džiaugiasi.

kad žmonės moka ilsėtis. Daro išvadą: kuo daugiau žmonių miške, tuo ir žaliųjų plotų priežiūra turėtų būti didesnė. Išeina atvirkščiai. Pušynas šiandien išraižytas takų take-liais. Slidinėtojai, mėgėjai pasivažinėti ro-gutėmis gerokai aplaužo krūmus ir mede-lius. Nuo pat ankstyvo pavasario praside-da kitas rūpestis — švara. Yra paskirti žmo-nės, apmokami, kurie turi rūpintis švara. Miške jų niekada nematyti. Sunku buvo daktarei surasti šio miško šeimininkus. Pa-aiškėjo po didelių pastangų, kad šis pušy-nas priklauso apželdinimo trestui, bet tres-to darbuotojai neįstengė paaiškinti, nei kas šio šilo girininkas, nei kas eigulys.

FILMUOJAMI ADOMO MICKEVIČIAUS KELIAI

Dešimt dienų Vilniuje dirbo Lenkijos Liaudies Respublikos Lodzės mokslo popu-liarinimo filmų studijos grupė. Lenkų kine-matografininkai čia kūrė filmą — "Micke-vičius Vilniuje". Kūrybinę ekspediciją Lie-tuvos sostinėje Vilniuje filmo režisierius V. Vasilevskis pavadino sėkminga. Lodzės kinematografininkai nufilmavo Ad. Micke-vičiaus namą Pilies skersgatvyje, kuriame buvo sukurti nemirtingi "Gražinos" pos-mai. Dabar šiame name poeto memorialinis muziejus. Nufilmavo Vilniaus universitetą, kuriame poetas mokėsi. Kino juostoje fil-mo kūrėjai įamžino Vilniaus senamiesčio architektūrą, aikštes ir gatveles, kuriomis daugiau kaip prieš pusantro šimto metų vaikščiojo Adomas Mickevičius.

LIETUVOS ŽEMĖS TURTAI

Atskiruose Lietuvos plotuose, kur ištir-pusio ledo vanduo susitelkė į uždaras dau-bas, praslinkus šimtmečiams, susiformavo limnoglacialinių molynų lygumos. Geolo-ginio formavimosi požįūriu, Lietuvos kraš-tas sudėtingas. Geologinėms mįslėms įmin-ti prireikė kelių kartų geologų pastangų. Kiek nemiegotų naktų slypi už paprastų geologų pranešimų žodžių: "Surastas nau-jas telkinys!" Kasdien tokių pranešimų daugėja. Šiandien kiekviename Lietuvos ra-jone sutiksime Lietuvos geologijos valdy-bos geologus ir gręžėjus, kurie ieško nau-dingų iškasenų.

Lietuvoje išžvalgyta 112 molio telkinių. Vien tik Daugelių statybinių medžiagų susivienijimas per vieną minutę pagamina 292 plytas, 85 paprasto ir 40 dažyto šiferio plytelių, 100 drenažo vamzdžių, 50 apdailos plytų. Šiaurės Lietuvoje geologai surado gausius dolomitų išteklius. Kai kur dolomitų sluoksnių storis siekia 50 metrų. Molis, dolomitai, klintys ir Akmenės cemento-šiferio gamybos susivienijimas garšėja toli už Lietuvos ribų.

Artima klintims yra baltoji kreida. Ši naudinga žaliava randama ties Skirsnemunė, Jiesia, prie Nevėžio ir Neries, Nemunaičio ir Valkininkų apylinkėse. Kreidos sluoksniai siekia iki 40-50 metrų. Ji naudojama baltinimui, silikatinių plytų, rašomosios kreidos, dantų miltelių gamybai. Didelę praktinę reikšmę turi Biržų-Pasvalio rajonuose, Tatulos ir Nemunėlio upių krantuose randami gipso klodai. Nuo senų laikų čia gipsą naudojo liaudies meistrai. Kauno-Tauragės ruože aptikti anhidrito sluoksniai, kitaip sakant, marmuro. Jo yra įvairių atmainų ir atspalvių. Marmuro sluoksnio storis — daugiau kaip 50 metrų. Jis slūgso 180-300 metrų gylyje. Pietryčių Lietuvoje, netoli Marcikonų, geologai surado 50 metrų storio magnetinės rūdos sluoksnį. Laboratoriniai tyrimai parodė, kad šioje rūdoje yra nuo 28 iki 58 procentų geležies. Lietuva turtinga kvarciniais smėliais. Be šio smėlio nepagamintų silikatinių plytų, indų ir nepastatytų namų. (Tiesa")

PAVASARIS ATEINA PER PIEVAS IR MIŠKUS

Iš po garuojančių eglės sakų vieną vidurdienį prasimušė tyras šaltinėlis. Atbudo po žiemos miego ir išsilaisvino iš ledo tylus upeliukas. Jis plūstelėjo per kraštus, dugne maišydamas akmenėlius ir žibančias aksomines vandens žoles. Prakalbo ir atsидuso giria. Sučireno viršum kalvelių, nu-metęs gaviems vėjams kepurėlę, atsisagstęs šilkinį švarką, dainininkas vyturelis. Dar tik žydri saulės srautai iš jauno drebulyno laukymėmis srūva į seno aukštaliemenio miško pakraštį. Dar nesklinda iš artimiausio eglyno aiškus, panašus į fleitos garsus.

strazdo giesmininko balsas. Giria — tartum prieš šventę. Pabalo rūkų pienu išprausta beržų tošis. Žalia pasidarė drebulių žievė. Ryškiom spalvom nušvito karklų šakos. Pavasaris ateina kovo 21 d. Šią dieną ir vienas, ir kitas ašigalis būna lygiai palinkę į saulę. Saulės spindulių vienodai gauna tiek Šiaurės, tiek Pietų pusrutulis. Dienos ir nakties ilgumas susilygina. Pradedą ilgėti dienos. Žiema pasibaigė.

Lietuvoje pavasaris prasidedą nebūtinai kovo 21-ąją. Lietuviai pavasarį dalija į tris, aiškiai skiriamus, laikotarpius. Ankstyvasis pavasaris — sniego nutirpimo metas. Žaliasis pavasaris — naktinių šalnų pabaiga, beržų sprogimas. Vėlusis pavasaris arba vasaros išvakarės — nuo ievų iki dobilų žydėjimo. Pačių ankstyviausių ankstyvojo pavasario ženklų reikia ieškoti galukaimėse ir miške. Dar skaidrų rasotą vasario mėn. rytą senuose kaimo klevuose pragystą pirmoji pavasario pranašė — didžioji zylė. Jos balsas dar labai trumpas, švilpčiojantis. Įsibėgėjus pavasariui, jinai įsismagina ir ne dūdelę pučia, o garsiai koncertuoja.

Kadaise, prieš kokį pusantro šimto metų, Ignalinos žemėje kryžiausi keliai į Labanoro, Saldutiškio, Tauragnų turgus. Sako, ūkininkai ne tik rogėmis veždavo, bet ir pėstute varydavo parduoti žąsų pulkus. Žąsys pakeliui ištrokšdavo. Tik kovo 4 dieną jos galėdavo iš vėžės atsigeriti. Saulėtame kieme žvirbliams linksmai čirškiant, senoliai žiūri pro langą ir sako: — Morčiuje (kovo mėn.) dieną teška, naktį braška. — Sausas kovas, šlapias mojus (gegužė) — bus javeliai kaip gojus. — Dieną ilgyn, sieksnis verpalo trumpyn (daug laiko atima kiti pavasario darbai, mažai besuverpiama). Kovas — paukščių grįžimo metas. Ūkininkui svarbu, kas pirmasis pasirodė iš sparnuočių: jei vytyrys pradeda giedoti prieš kovo 4 d., blogas bus pavasaris, ilgai bus šalta. — Gandras ant uodegos atneša ir išneša pusdienius. Senovėje, gandrui parskridus, pradėdavo šeimynai duoti pavakarius, o išskridus — nustodavo. Jei starta parskrido ir giedą — mesk roges, imk vežimą.

("Girios")

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS

KALBOS TAISYMAI

r a n d a s i. Veiksmažodis *rastis* labai retai vartojamas įvairiose tarmėse. Kai kur jis vartojamas vietoj veiksmažodžių *darytis*, *atsitikti*, pvz.: *Kas rados vaikui, kad serga?* Kitur jį vartoja vietoj *rodytis*, *prasidėti*, *atsirasti*, pvz.: *Po lietaus daug grybų randasi. Iš kur tu radaisi? Iš kur čia tie šunės randasi?* Bet šio žodžio *randasi* jokia būdu negalima vartoti vietoj *yra*, pvz.: *Vilnius randasi (=yra, stovi) prie Neries. Jis randasi (= yra, gyvena) Čikagoje. Kur dabar tavo draugas randasi (= yra, gyvena, dirba?)* Šiuose sakiniuose žodis *randasi* pavartotas nusižiūrėjus į rusų *nachodit'sia*

r ė d y t i (gud., *riadit'*) — puošti, rengti, vilkti, tvarkyti: *Labai gražiai parėdyta (= papuošta) jūsų eglutė. Aprėdyk (= Aprenk, papuošk) vaiką gražesniais drabužiais. Pasaulis labai gražiai Dievo surėdytas (= sutvarkytas).*

Tas pat pasakytina ir apie šio veiksmažodžio sangražinę formą: *Kaip elegantiškai ji šiandien apsirėdžiusi (= apsirengusi, pasipuošusi)!*

r e g i m a i priev. — nevert. reikšmė "matyti, turbūt, tikriausiai": *Jis šiandien, regimai (= matyti), nekaip jaučiasi. Jūs rytoj, regimai (= turbūt, tikriausiai) manote išvažiuoti.*

Priev. *regimai* vartojama tokia prasme: *Padėk raktą regimai, kad parėjęs galėčiau lengvai rasti.*

r e i k a l a s l i e č i a nevert. vertinys — reikalas toks, kalbama apie. . . : *Reika-*

las liečia (=Kalbama, eina kalba apie) mus visus.

r e i k i a b ū t i t o k i u nevert. vertinys — reikiai būti tokiam: *Vaikeli, reikia būti visuomet pavyzdingu ir darbščiu (= pavyzdingam ir darbščiam).*

r e i š k i a — nevert. įterptiniu žodžiu: *Reiškia (= Vadinasi), ir tu ne geriau už jį pasielgei.* Vartojama, pavyzdžiui, tokia sakinyje: *Ar tu žinai, ką tai reiškia?*

r e k o r d a p a s t a t y t i nevert. vertinys — rekordą pasiekti: *Sportininkas pastatė (= pasiekė) naują šokimo į aukštį rekordą.*

r e z u l t a t e nevert. vertinys nusakyti priežasčiai: *To rezultate (= Dėl to) labai pablogėjo jūdvių santykiai.*

Taip pat yra nevert. vertinys *galutiniam rezultate*: *Gali dar visko būti, bet galutiniam rezultate (=galų gale, vis dėlto) jis turėtų laimėti.*

r u b e ž i u s nevert. svetimybė — siena, linija, riba: *Mūšis įvyko prie Lenkijos rubėžiaus (=sienos).*

r u ž a v a s nevert. svetimybė — rožinis, rožių spalvos, rausvas, šviesiai raudonas.

s a l y g o s e nevert., reiškiant: 1. būdą: *Jie gyvena labai vargingose sąlygose (= vargingomis sąlygomis).*

2, priežastį: *Gyvenant puikiose sąlygose (= puikiomis sąlygomis), jo sveikata pagerėjo.*

s a n k e l e i v i s (verstas iš vok. *Mitreisender* ar rus. *sputnik*) — kelionės draugas, bendrakeleivis.

s a v i t a r p i s — nevert. būdvardžiu, jis yra daiktavardis: *Jų savitarpiai (= savitarpio) santykiai labai glaudūs.* Dar pora šio daiktavardžio vartojimo pavyzdžių: *čia jų savitarpio reikalas. Mudu savitarpyje labai gerai sugyvename,*

s e k m ė — sėkmė.

s e k t i k a ir *s e k t i k u o.* *Sekti k a* (vok. *jemandem nachspueren, nachfolgen*, rus. *sledit kogo*): *Šeimininkė vištą seka* (t.y. žiūri, kur ji nueis). *Šuo šeimininką seka. Sekti k u o* (vok. *nachahmen*, rus. *podražat'*): *Šis poetas Maironiu pasekė. Sūnus seka tėvu* (eina jo pėdomis). *Krikščio-*

nys *seka Kristumi* (seka jo pėdomis, nori bud tokie, kaip Kristus).

sekti — nevert. reikšme "būti, eiti tuoj po ko": *Kas po ko seka (=eina)? Po žiemos seka (=eina, yra) pavasaris. Žemiau seka (=eina) parašai. Toliau seka (=eina) to įvykio aprašymas.*

i š to seka nevert, vertinys — iš to išeina, iš to matyti: *Iš to, kas pasakyta, seka (=išeina, išplaukia) tokia išvada. Kas iš to seka (=išeina. Kokią išvadą iš to galima padaryti)? Iš to seka (=kyla) kita klaida.*

senai ir *seniai* yra du skirtingi prieveiksmai. Pirmasis nusako tam tikrą subjekto požymį, pvz.: *Jis senai* (t.y. kaip senis) *atrodo. Vaikas senai* (t.y. kaip senis) *nukalbėjo, Antrasis žymi laiką: Seniai, labai seniai gyvena diedukas ir bobutė. Jie jau seniai Ha atvyko*

skaityti ką kuo (vert, iš rus. kalbos) — laikyti ką kuo: *Aš jį skaitau (=laikau) labai protingu žmogumi. Tą įsakymą jau reikėtų skaityti (=laikyti) negaliojančiu. Susirinkimą skaitau (=laikau) atidarytu (arba: atidarytą). Taip pat galima sakyti: Susirinkimą skelbiu atidarytą, susirinkimą pradėdame.*

skauda galva ar *skauda galvą*? Mūsų liaudies kalboje su veiksmažodžiais *skaudėti, sopėti, mausti, niežėti* vartojamas ir vardininkas, ir galininkas. Kuris pasakymas teiktinesnis bendrinei kalbai? Nors žemaičiai labiau linkę vartoti vardininko linksnį, bet Lietuvoje plačiau vartojamas galininkas, tad ir Jablonskis bendrinei kalbai teikė vartoti minėtus veiksmažodžius su galininku. Tad yra geriau sakyti *Man skauda galvą Vaikui niežti nugarą. Man maužia dantį.*

TRUMPAI IŠ VISUR

■ JAV-se yra 7120 nuolatinų diakonų ir dar jais ruošiasi būti 2114. Lietuvių — tik keletas.

■ Lenkijoje šiemet statoma apie 1200 naujų bažnyčių.

■ Jugoslavijoje šiuo metu gyvena apie 100.000 albanų katalikų. Neseniai buvo išspausdintas naujas albaniškas Naujojo Testamento vertimas. Planuojama išleisti kelių tomų Bažnyčios istoriją.

■ V. Vokietijoje Erich Weiss įsteigė Tarptautinį V. Petkaus komitetą, į kurį įtraukė nemažai vokiečių ir austrų katalikų. Šis komitetas 1984 m. surinko 3.200 parašų po prašymu paleisti V. Petkų. Prašymą pasiuntė Maskvai su priedu, kad V. Petkaus vietą lageryje sutinka užimti 10 vokiečių ir dirbti Sibire vienerius metus nemokamai. Pasirašiusieji taip pat reikalavo tuojau paleisti kalinamus kun. S. Tamkevičių ir kun. A. Svarinską, nes jie nenusikalto Sov. Sąjungos konstitucijai.

■ Vokietijoje E. Weiss, pasitelkęs "Fatima Aktion 77" narius, išleido manifestą, kurį išsiuntinėjo V. Vokietijos prezidentui, vyriausybei, parlamento nariams, Vokietijos partijų vadovams, spaudai ir vidaus bei užsienio spaudos agentūroms, gindamas Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvę. Manifeste reikalauja Ribbentropo - Stalino sutartį laikyti negaliojančia.

■ Nauju JAV vyr. kariuomenės kapelionu paskirtas arkiv. Joseph Ryan.

■ Popiežius Jonas Paulius II išleido laišką pasaulio jaunimui. Jame skatina kovoti ne vieniems prieš kitus, o visiems prieš blogį. Apaštališkasis laiškas turi 15.000 žodžių, buvo paskelbtas kovo 26 d. Ragina veikti prieš tuos, kurie įžeidžia Dievą. Laiškas pavadintas: "Pasaulio jaunimas". Laiškui proga buvo ir Jungtinių Tautų paskelbti Jaunimo metai. Laiške jaunimas skatinamas ugdyti savo charakterį. Iškeliama sąžinės balso reikšmė, skatinama išugdyti meilę principams. Asmeniškasis dovingumas yra didžiausias jaunimo įnašas į pasaulio gerovę.

■ Popiežiškoji labdaros organizacija "Cor Unum" per vieną mėnesį suteikė nelaimių ištiktiems žmonėms paramos už 170.000 dolerių: nukentėjusiems nuo žemės drebėjimo Argentinoje ir Čilėje, potvynių suvargintiems Brazilijoje, alkstantiems Etiopijoje ir Ugandoje, nuo ciklonų nukentėjusiems Fidži salose.

■ Paryžiuje lietuvių bičiulis Pierre Vallino įsteigė draugiją "Viltys", kuri siekia prancūzus supažindinti su okupuota Lietuva. Vykstant Prancūzijos prezidentui į Maskvą, jie prašė atkreipti dėmesį į lietuvių, kalinamus už tikėjimą ir už savo įsitikinimus.

■ Seinų apylinkių lietuviai yra Lomžos vyskupo Juliusz Paetz valdomoje diecezijoje. Vysk. Paetz buvo atvykęs aplankyti savo draugų į Čikagą ir apsisotęs kard. Bernardino būstinėje. Su juo kovo

12 d. susisiekė kun. J. Prunskis, jam padėkojo už leidimą lietuviams Seinų katedroje turėti lietuviškas pamaldas. Vyskupas pareiškė, kad jis laiko savo pareiga rūpintis lietuvių sielovada. Jis siekia, kad lietuvių šeimose būtų gyva religinė atmosfera, kad iš jų daugiau išaugtų kandidatų į kunigus, kurie aptarnautų savo tautiečius, brangindami lietuvių tautos tradicijas. Vysk. Paetz džiaugėsi, kad jam pavyko lietuvių kilmės kunigui Ignui Dirmeikui iš Vatikano gauti paaugštinimą į prelatus. Pats vyskupas jį yra pakėlęs į kanauninkus. Vyskupas taipgi džiaugiasi, kad lietuviai Vidugirėje, netoli Seinų, stotiesi sau bažnyčią. Baigdamas pokalbį, vysk. Paetz lietuviškai pratarė: “Garbė Jėzui Kristui”.

■ Popiežius Jonas Paulius II rugpjūčio mėnesį trečią kartą vyks į Afriką. Lankys Keniją, Kamerūną, Centrinę Afrikos Respubliką, Togo, Maroką ir Zairą.

■ Rytų Vokietijos komunistų partijos vadas Erich Honecker lankėsi pas popiežių Joną Paulių II. Toks apsilankymas buvo pirmą kartą.

■ Nikaragvos sostinės arkivyskupas Miguel Obando y Bravo pakeltas į kardinolus. Diktatoriaus Samozos laikais jis buvo atviras jo priešas. Samozos padovanotą automobilį jis pardavė loterijoje ir pinigų išdalino vargšams. Dabar jis dažnai kritikuoja sandanistų valdžią. Jis yra pirmas kardinolas Nikaragvos istorijoje.

■ Britanijos princas Charles ir princesė Diana buvo privačioje audiencijoje priimti popiežiaus. Jie norėjo dalyvauti ir popiežiaus mišiose privačioj koplyčioj, bet Londono instrukcija juos sulaukė, nes buvo bijomasi, kad protestantai gali būti tuo nepatenkinti.

■ Šv. Kazimierą Vatikanas įrašė kalendorium Lietuvos palankia prasme: kovo 4 d. vadinama Lietuvos globėjo šv. Kazimiero šventė.

■ Tarptautinė pagalbos kenčiančiai Bažnyčiai organizacija, kurią 1947 metais įkūrė olandas kunigas Werenfried van Straatan, rūpindamasis padėti pabėgėliams iš komunistinių kraštų, suorganizavo Paryžiuje, Šv. Sulpicijaus bažnyčioje, pamaldas už persekiojamus tikinčiuosius. Joms vadovavo Paryžiaus arkivyskupas kard. Lustingier.

■ Religinio pasaulio lietuvių kongreso Toronte manifestą paskelbė V. Vokietijos laikraštis “Der Fels”, taip pat “Glaube in Welt”. Manifestas buvo išsiuntinėtas visoms užsienio kraštų atstovybėms Kanadoje.

■ Lietuvos krikšto 600 m. sukaktis, apimanti visus tris krikštijimo tarpsnius, bus minima 1987 m. Lietuvoje ir išeivijoje.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Algimantas Mackus. AUGINTINIŲ ŽEMĖ. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1984 m. Šią dailininko Prano Lapės dviejų spalvų piešiniais iliustruotą poezijos knygą galima įsigyti Fondo adresu: 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Didelis formatas, kieti viršeliai, 195 psl., kaina 15 dol.

Julija Švabaitė. STIKLINIAI RAMENTAI. Premijuotas romanas. Išleido Liet. Knygos klubas 1985 m. Viršelis Jonės Karužaitės. Spausdino “Draugo” spaustuvė, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. 264 psl., kaina 9 dol. Recenziją duosime vėliau.

Bronius Aušrotas. SUNKIŲ SPRENDIMŲ METAI. Išleido Liet. Knygos klubas 1985 m. Aplankas Pauliaus Jurkaus. Kalbą taisė Leonardas Žitkevičius ir Paulius Jurkus. 237 psl., kaina minkštais viršeliais 8 dol., kietais — 12 dol.

KUNIGAS ALFONSAS LIPNIŪNAS. Redagavo Stasė Vanagaitė - Petersonienė. Išleido švėkšniškių draugija 1985 m. Trumpa prieš 40 metų mirusio kun. A. Lipniūno biografija. 116 psl., kaina nepažymėta.

Jonas Sakas-Sakevičius. KUNIGAS JUOZAS VAILOKAITIS. Žurnalistinė, visuomeninė, politinė ir ekonominė veikla. Išleido Popiežiaus Leono XIII literatūrinis fondas 1985 m. Kieti viršeliai, 279 psl., kaina 8 dol.

Nijolė Sadūnaitė. KGB AKIRATYJE. Viršelis Ados Sutkuvienės. Išleido “Ateitis” 1985 m. 144 psl., kaina 5 dol.

Petras Daugintis, S.J. URUGVAJAUS LIETUVIAI. Istorinė studija. Atspaudas iš L.K. Mokslo akademijos metraščio, VI t., 281-368 psl. Išlaista Romoje 1985 m. Čia aprašyta Urugvajaus lietuvių veikla 1924-1945 m. Netrukus bus paruošta ir antroji dalis.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 3 (103). Spaudai paruošė Danutė Bindokienė. Rašo ir iliustruoja patys mokiniai.

LIETUVIŲ IŠEIVIJOS SPAUDOS BIBLIOGRAFIJA 1975—1979. Bibliografinius duomenis surinko Povilas Gaučys. Redagavo ir indeksą sudarė Jonas Dainauskas. Išleido Lituanistikos institutas 1984 m. Kieti viršeliai, 414 psl., kaina nepažymėta.

METMENYS. Nr. 49. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” SUKAKTIES MINĖJIMAS

Šių metų gegužės mėn. 5 d. buvo paminėta žurnalo 35 metų sukaktis ir įteiktos premijos konkurso laimėtojams. Meninę programą atliko Violetos Karosaitės baleto studija. Po programos gausiai susirinkusieji mūsų bičiuliai vaišinosi Vidos Talandytės skaniai ir elegantiškai paruošta vakariene.

Konkurso vertinimo komisiją sudarė šie asmenys: Aleksandra Likanderienė (pirm.), Marytė Smilgaitė (sekr.), Rimas Černius, Česlovas Grincevičius ir Stasė Petersonienė. Komisija suaugusiųjų konkurse paskyrė dvi premijas: II (100 dol.) Ramunei Kubiliūtei, III (80 dol.) Gražinai Kriauciūnienei. Jaunimo konkurse buvo net 34 dalyviai. Premijas laimėjo šie jaunieji rašytojai: I (100 dol.) Paulius Bindokas, II (80 dol.) Ramona Steponavičiūtė, III (70 dol.) Dalia Venckutė ir Rima Polikaitytė, IV (50 dol.) Daina Paškutė ir Zita Prakapaitė, V (25 dol.) Milda Palubinskaitė, Aleksandra Gražytė, Inga Nelsaitė ir Vida Brazaitytė.

Premijų mecenatai: Juozas Vembrė — 200 dol., Jonas Veselka — 150 dol., Elena Antanaitienė — 100 dol., Ona Požarniukaitė — 100 dol., Stefanija Rudokienė — 100 dol., Veronika ir Jurgis Janušaičiai — 100 dol.

Ateinančių metų konkursui jau turime 350 dol., bet tiek pat dar trūksta. Tikimės, kad atsiras savanorių, kaip ir iki šiol visuomet atsirasdavo.

Nuoširdžiai dėkojame visiems, koku nors būdu prisidėjusiems prie šventės ir konkurso pasisiekimo. Kitame numeryje matysime vieną kitą nuotrauką iš mūsų jubiliejinės šventės.

Ateinančių metų šventė bus balandžio 13 d., sekmadienį po Atvelykio.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJOS

Šių metų ekskursija į Pietų Ameriką labai gerai pasisekė, ypač visus sužavėjo gražus Rio de Janeiro miestas. Ekskursiją aprašys Henrikas Stasas. Pirmas straipsnis bus ateinančiame numeryje.

Žmonės vis klausia, kur keliausime ateinančiais metais. Planuojame vykti į Austriją, Jugoslaviją ir Vengriją. Austrijoje jau daug kas yra buvę, bet Jugoslaviją ir Vengriją daugelis pamatys pirmą kartą. Ten buvusieji sako, kad tai be galo gražūs kraštai, o pragyvenimas palyginti pigus. Norintieji ekskursijoje dalyvauti jau dabar galite mums pranešti. Manome išvykti apie birželio mėn. vidurį. Daugiau informacijų duosime vėliau.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.